

Izšla ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 20.— Din
za inozemstvo 30.—
neobvezno

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 38.

Podružnici:

Maribor, Barvarska ul. 17
Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošti. Šte. 11.842.

Ljubljana, 29. aprila.

Kadar so slovenski klerikali v štadiju bosnega obupa, tedaj, privleče „Slovenec“ iz svojih starih magacinov na dan velesrbstvo. Tako je tudi današnji njegov uvodnik posvečen plemenski mržnji in hujkanju klerikalnih volilcev proti Srbom.

Klerikalna stranka ni neprijatelj Srbom od danes ali šele od včeraj. Krnja dr. Korošičeva stranka proti njemu delu našega naroda je stara, globoko vkoreninjena in principijalna.

Razni teoretiki bi jo radi razlagali s „potenciranim“ slovenstvom SLS, torej z nekakim posebno razvitim plemenskim čutom. To jo povsem napačno. Izvor te mržnje je marveč baš v čisti ideologiji klerikalizma, ki jo danes SLS skrbno skriva, katero pa je s hvala vredno odkritostjo propovedoval pokojni Mahnič. Ta ideologija je v svojem bistvu protinacionalna in je torej tudi protislovenska. Njej je interes Rima nad vsemi drugimi, služba rimskemu klerikalizmu sveteljskega vsakega duha.

Klerikali so stali l. 1908. za časa mekajše Bosne in Hercegovine z vsem poudarkom na strani avstro-ogrskih oficijelne politike in proti Srbom. Klerikalna stranka je v balkanski vojni l. 1913. simpatizirala z Bolgari in nastopala animozno proti Srbom. Pred početkom svetovne vojne pa je uprila SLS proti Srbom in proti Srbiji naravnost orgije sovraštva in hujkanja slovensko ljudstvo na pravcato klerikalno vojno proti Srbom.

Proti Srbom je takrat hujkalo vse, kar je v klerikalni stranki le z mezinom lahko migalo. Proti Nemcem, Italijanom, Madžarom ali Turkom Sloveni nikdar nismo čitali takih podlozi kot smo jih brali pred svetovno vojno v klerikalnem časopisu proti Srbiji, njenemu ljudstvu, njeni vladi in njenemu kralju. Vrhunec svoje protisrbske gonje je dosegel „Slovenec“ 27. julija 1914 s priobčitvijo znane čitnice pesmi: „S kanonom vas pozdravimo, vi Srbi; dom hladan vam postavimo ob vrbi.“

Malone vsi današnji voditelji SLS so se takrat do skrajnosti eksponirali in kompromitirali proti Srbom. Ljubljanski škof dr. Jeglič, ki je stal takrat — kakor stoji še danes — na čelu klerikalne stranke in pobesnele duhovščine, je n. pr. 11. avgusta, ko je hodil slovenske fante in može pred odhodom v strelske jarke in jim klical „kako zvijeni, kako svet, kako Bogu dopadljivi“ je bil proti Srbom, v katerega so poklicani in kako velika sreča je umirati za avstrijskega cesarja, proziral je bil Avstro-Ogrske in Nemčije za „pravičen boj“, ker gre ta boj zoper sovražnike božje, zoper sovražnike katoliške Avstrije, zoper sovražnike katoliške habsburške hiše.

Ako „Slovenec“ danes pravi, da so slovenski demokrati Velesrbi in da je JDS velesrbska, ni to za slovensko javnost nobena novost. Klerikali so nas gonili l. 1914. kot Velesrbe, nas denuncirali in klicali na uničenje naših ljudi avstrijsko noleto in soldatesko. V tajništvu SLS je bila takrat etablirana privatna špijonaža na korist pangermanskega avstrijskega režima. Zaupniki SLS so dobili od svojega glavnega tajništva meseca julija 1914 okrožnico, v kateri se jih je pozivalo, da naj vsepovsod nastopijo proti „razkristjanjenju ljudstva in otrovanju s trupom velesrbskega protiaustrijskega nacionalizma.“ Zaupniki so bili pozvani, da naj sestavijo proskribcijsko listo naročnikov naprednih listov, ki so bili vsi obdolženi velesrbstva. Vse to ni nič zaleglo. Naša ideja je zmazala. S propadom Avstrije pa so nujno pašli tudi upi klerikalne, da bodo kdaj s temo dočela ubili slovensko ljudstvo ter ga definitivno prevzeli v eksploatacijo in izmožgavanje.

Zakaj smo bili napredni in narodni ljudje že l. 1908., 1912. in pa prav posebno med vojno od klerikalcev „ožigosani“ kot „Velesrbi“? Takrat še ni bilo Pašića — Pribečevićeva režima, v letih 1908. in 1912. ni ni še klerikalnem grozila Jugoslavija. Z besedo „Velesrbi“ so oni takrat prosto označevali ljudi, ki so bili res iz duše narodni in katerim zato avstrijsko hlapčevstvo ni bilo ideal. Velesrb je bil klerikalnem oni človek, ki si je želel narodno osvoboditve, narodnega ujedinenja. Dosledno svoji pokvarjeni morali so si zanj izmislili izraz, ki naj bi bil na zgoraj (pri avstrijskih oblasteh) denunciral, med narodom pa kot nekakega prebožnika kompromitiral.

Danes klerikali ne morejo več dočeti, da bi se „Velesrbe“ zapiralo

Velik Pašićev govor v Bjelini

ZA DRŽAVNO IN NARODNO JEDINSTVO IN PROTI VSEM POSKUSOM SEPARATISTOV.

Beograd, 29. aprila. p. Min. predsednik Pašić je danes dopoldne s svojim spremstvom došel v Bjelino, kjer se je zbral mnogo tisoč naroda iz vse pokrajine. Opoldne se je pričel shod, kateremu je predsedoval dr. Stančić. Uvodoma je bilo sklenjeno poslati kralju brzojavko, ki slavi vladarja kot čuvarja in zaščitnika ustave in državnega jedinstva.

Pozdravljen z velikimi ovacijami je nastopil kot glavni govornik

Nikola Pašić:

Velika dolžnost, ki jo čutim napram našemu narodu, me je naglala, da v starih dneh svoje dolgotrajne življenske borbe izpregovorim nekaj besedi. Poslušajte jih, vzemite jih na znanje, ker jih govorim iz srca in na podlagi svojih izkušenj. Veliko muk in veliko trpljenja je pretrpel naš narod za idejo, da osvobodimo vse svoje brate in da se stvori edinstvena država. To svojo sveto in veliko željo je narod izvedel s hrabrostjo svojih najboljših sinov in z njihovo požrtvovalnostjo v službi osvoboditve ter s pomočjo naših zaveznikov, borečih se proti neprijateljem, ki so pretili vsemu svetu. S krvjo naših sinov je stvorena ta naša velika država, ki je utrjena z mednarodnim priznanjem. Seintgermanska pogodba se je glasila, se glasi in se bo glasila: Srbi, Hrvatje in Slovenci so združeni s kraljevino Srbijo v edinstveno državo.

Ko smo se povrnil v domovino, smo se poklonili edinstvu države in se posvetovali.

kako naj to državo uredimo, ali v smislu mirovne pogodbe, ali po želji nekaterih, ki so hoteli naj nastane mesto ene velike nekaj malih posebnih držav. O tem smo bili razpravljali tudi že na Krfu in smo sklenili, da bo za narod najbolje, da se stvori edinstveno urejena država in da

ne more biti močnejše države od one, v kateri bi bil ves narod ujedinen in ki bi jo ljubil ter branil z isto ljubeznijo in interesom. To nas je naučila naša zgodovina. Ko je bilo razcepljeno Dušanovo carstvo, je država v kratkem času propadla, ker je sovražnik podjarmil nove male države drugo za drugo. To nas uči torej zgodovina. Senžermenski dogovor nam je zajamčil takšno državo, kakršna danes obstoja. Končno zahtevata napredek in sreča našega naroda isto. Mi smo to izvedli potom Vidovdanske ustave in smo uredili državo, v kateri imajo

vsil državljani enaka prava, enake dolžnosti in enako svobodo.

V ostalem bi se razdelitev države na pokrajine ne mogla izvesti radi pomešanosti plemen in vedno bi se nekomu godila krivica. Zato je tudi sreča, da se država ne more razdeliti v male države in kneževine. To je samo

želja naših neprijateljev. Oni so nam to nudili že za časa vojne. Ponujali so nam Bosno, da sklenemo mir, a mi nismo hoteli. Dejali smo: Ali se osvobodimo vsi, ali ostanemo neosvojeni. To je bila želja vsega našega naroda in mi smo tej želji ustregli. Pojavilo se so se težkoče, toda ne s strani onih, ki so se borili in ustvarjali to državo, temveč od onih, ki so imeli svoje račune.

Ko je bila Vidovdanska ustava stvorena, so nekateri naši bratje izjavili: „Ljo, naj bi se izpremenila.“ „Kako?“ Oni tega ne vedo in ne povedo. Mi tega ne moremo sprejeti. In ne daj Bože, da se to sprejme, ker je ta država ustvarjena s toliko krvjo, kakor nobena druga država, kar jih pozna zgodovina. Ko so oni uvideli, da to ne more biti, so stvorili nekaj blok in koalicijske v cilju, da ovržejo ono, kar je že stvorjeno, ne misleč,

kaj bo potem.

Mi pa ne pustimo, da se to ovrže, ker bi s tem nastale same komplikacije

Toda račun na plemenske instinkte se jim zdi še vedno profitabel. Da kompromitirajo narodno misel, jo nazivajo velesrbsko in tisti ljudje, ki so l. 1922. sami postavili res samosrbski režim v državi, proglašajo baš najodločnejše nasprotnike vsake plemenske hegemonije, napredne Jugoslovence — Velesrbe!

Toda v znamenju te besede so že onkrat grdo pogoreli. Avstrija je propadla, akoravno je po besedah ljubljanskega škofa sam Bog vodil njene armade proti Srbom in Srbiji. Jugoslavija pa bo ostala zmagovita, če klerikali še tako besno proglašajo pravo jugoslovensko mišljenje za velesrbsko. Nacionalna misel ne kapitulira več pred klerikalizmom in njegovimi ostudnimi intrigami.

in bi prišlo v opasnost ono, kar je zagurano že rednim putem, naše državno edinstvo. Kar je bilo s krvjo ustvarjeno, bomo tudi

s krvjo branili

pred onimi, ki poskušajo se dotakniti našega obstoja. Male skupine so se sedaj združile pod uplivom Radića, toda one ne smejo povedati glasno in jasno, kar hočejo, ker vedo, da tega narod ne dopusti. Mi smo prosili kralja, da nam dovoli

vprašati narod,

ali želi on, da se naša jednota država ohrani ali izpremeni. To izjaviti ima pravo samo narod. Kralj je prisegel, da bo upravljal državo po volji naroda in ne po volji strank. Mi smo naprosili kralja, naj narodno skupščino razpusti, in da se vpraša narod, ali odobrava postopanje onih, ki so izvoljeni od naroda, da izvedejo Vidovdansko ustavo, delajo pa nasproti temu, za kar jih je narod izvolil.

Pašić je zaključil svoj govor: „Temejlji naše države morajo ostati taki, kakršni so, da pride naša domovina do blagostanja in kulturnega napredka, ki ji pripada.“ Pašićev govor je bil sprejet z velikim odobravanjem.

Za Pašićem so govorili minister Voja Janjić, Milutin Dragović, podpredsednik narodne skupščine, ter ministra M. Trifković in Srskić.

Končno je bila soglasno sprejeta resolucija, v kateri se popolnoma odobrava dosedanje delo vlade in radikalnega poslanskega kluba. Resolucija nadalje pozdravlja ustavo, radikalno stranko in narodno edinstvo. S preziranjem se obsaja delo vseh onih političnih strank in skupin, ki sestavljajo opozicijski blok samo zato, da si pribere državno oblast, v ostalem pa negirajo državno edinstvo in slabe z razcepljanjem našo državo ter upro pajožajo ono, kar so je doseglo s težkim trudi in napor.

Ministrski predsednik Pašić se je z ostalimi ministri nočjo vrnil v Beograd.

Davčna konvencija med Jugoslavijo in Italijo

Obmejni naši, od Italijanov preje zasedeni kraji ne bodo več plačali davkov za dobo zasedbe.

Rim, 29. aprila. e. Komisija italijanskih in jugoslovenskih delegatov, ki je poslovala več tednov v Rimu, da sklene na podlagi rappalske pogodbe konvencijo med Italijo in Jugoslavijo glede izravnav davčnih obveznosti v teritoriju, ki je bilo od Italijanov zasedeno, a pozneje od njih izpraznjeno in izročeno Jugoslaviji, je svoje delo dokončala in je konvencija tudi že podpisana. Med drugimi določbami, ki so sprejete v to davčno konvencijo, je dosežen v smislu predloga jugoslovenske delegacije tudi sporazum radi davkov za čas italijanske okupacije naših obmejnih krajev. V smislu sprejete konvencije ni treba davčnim obvezanem v obmejnih krajih našim davčnim oblastem plačati za dobo italijanske okupacije nobenih davkov, ako jih že niso plačali. To določilo je važno tudi za nekatere slovenske kraje, zlasti one v logaškem okraju.

Izjemno stanje v celi Rumuniji

London, 29. aprila. l. „Observer“ objavlja nastopno brzojavko iz Bukarešte: Ministrski svet je sklenil proglasiti na vsem rumunskem ozemlju izjemno stanje. Parlament je bil odločen. Govorila se je, da bo vojno stanje trajalo, dokler se ne vrne kralj in kraljica. Vzrok za ta nepričakovani sklep ni znan. Kakor poročajo poročevalci lista, izgleda, da se je izjemno stanje proglasilo zaradi tega, ker se hoče s strogostjo izvajati zagotovilo, ki se je dalo kralju pred njegovim odhodom, da se bo za časa njegove odsotnosti vzdržal popoln red.

Priznanje grške republike

Beograd, 29. aprila. p. Naša vlada je sporočila grškemu poslaniku v Beogradu Mavridisu, da priznava novo stvoreno stanje na Grškem in da je poslala tozadevne instrukcije našemu poslaniku v Atenah.

Bukarešta, 29. aprila. r. Grška vlada je pri rumunski vladi ponovno urgirala da se da agremam novemu grškemu poslaniku. Rumunska vlada do danes ni odgovorila na to grško prošnjo. To vprašanje bo rešila rumunska vlada po povratku kraljevega para, ker podelitev agremama pomeni toliko kot priznanje republike v Grčiji.

Kakšno vlado bi hotela opozicija

NA LASTNO VLADO NE UPA. HOTELA BI KONCENTRACIJO Z NAŠTASOM PETROVIČEM. — RADIČEVCI NE BODO POZVANI.

Beograd, 29. aprila. p. V politični situaciji ni nič novega. Opozicija nadaljuje svoja prizadevanja da bi kralj konzultiral tudi radičevce. Da se ustvari formalni predpogoj, so radičevski poslanci ustanovili svoj parlamentarni klub. V splošno začudenje pa je bil za predsednika tega kluba izvoljen politično brezpomembni poslanec Valečić, ki bi torej prišel v pošte, da ga kliče kralj na posvet.

Dopoldne sta dalj časa konferirala ministri Pribečević in predsednik skupščine Ljuba Jovanović, ki je bil popoldne ob 5. pri kralju v avdienci.

Zatrjuje se, da se namerava kralj za dva dni podati v Niš. Novih pozivov v dvor ni dosedaj nikdo prejel.

Opozicijski šefi so danes popoldne dolgo konferirali. Zadnje dni je opozicija trdila, da ima Nastas Petrovič vse nekdane Protičevce na svoji strani. Tudi to se je izkazalo kot laž. Voditelja Protičevcev v Vojvodini dr. Kosta Hadžija in Mita Kličin izjavljata, da s svojimi prijatelji odklanjata vsako sodelovanje z Nastasom Petrovičem.

Nocoj se govori, da bo l. maja v zvezi z Radičevim manifestom izšel tudi še poseben proglas, podpisan od zastopnikov vseh skupin opozicijskega kluba.

ga bloka. Jutri dopotuje v Beograd dr. Spaho.

Minister Ninčić se vrača v petek v prestolico.

Beograd, 29. aprila. r. Dr. Anton Korošec je priobčil predsedniku narodne skupščine Ljubi Jovanoviću v imenu poslanskega kluba HRSS, da se je klub konstituiral in izvolil za predsednika Juraja Valečića a za podpredsednika pa Dragutina Kovačevića. Ta korak je bil izvršen radi tega, da bo maršal dvora obveščen, kdo se ima v imenu Radičevskega kluba pozvati na konzultiranje na dvor. Opozicijski krogi so trdno prepričani, da bodo sprejeti v avdienci na dvoru zastopniki Radičevcev, dčimljata in Nemcev in še — Nastas Petrovič.

Iz opozicijskih vrst se danes ponovno raznaša kombinacija koncentracijske vlade. Značilno je pisanje zemljoradniških „Novosti“, ki pojasnjujejo zavlačevanje krize s tem, da je potreben čas, da dozori možnost za sodelovanje večjega števila političnih skupin. Če bi Pašić-Pribečevićeva koalicija odklonila bi se po mnenju „Novosti“ sestavila „koncentracijska“ opozicijskega bloka in Nastasa Petroviča, ki da bi „verjetno“ potegnili nekaj ljudi iz radikalnega kluba.

Avstrija prepovedala kongres „zatiranih narodov“

NOV NASTOP AVSTRIJSKE VLADE PROTI RADIČEVEMU ROVARENJU.

Dunaj, 29. aprila. h. Kakor znano, je Radić nameraval sklicati na Dunaj kongres tako zvaljenih narodnostnih manjšin nasledstvenih držav. Avstrijska vlada je danes sporočila Radiću, da ne bo mogla dopustiti take konference na Dunaju in da jo bo morala prepovedati, ako bi jo Radić sklical. Gotovo je, da bi konference manjšin na Dunaju v vseh nasledstvenih državah povzročila neljuba čustva ter neugodno vplivala na odnose med Avstrijo in nasledstvenimi državami. Z ozirom na to sporočilo je Radić opustil svojo namero.

RADIĆ NAZANJA NOVO HRVATSKO FEDERACIJO.

Zagreb, 29. aprila. r. V politični javnosti se je že dalj časa govorilo, da se ze-

dinijo s HRSS tudi ostale hrvatske stranke. Nova federacija bi se imela zvati samo HRS (Hrvatska republika stranka) in ne več HRSS. O tej federaciji je napisal Radić za jutrišnje število „Slobodnega doma“ članek, v katerem govori o predzgodovini sklepanja zveze strank in o tem kako je došlo do zblizanja med hrvatskimi strankami, zlasti med HRSS in Hrvatsko zajednico.

(S to novo federacijo zapuška Radić izključno kmečki značaj svojega gibanja, ki ga je dosedaj a tako vsmo poudarjal in to baš v trenutku, ko so se srbski zemljoradniki z našimi SKS izrekli za enotno seljaško fronto — z Radičem... (Ured.).

Kulturbund v avstrijskem parlamentu

INTERPELACIJA RADI DOZDEVNEGA PREGANJANJA NEMCEV V JUGOSLAVIJI.

DUNAJ, 29. aprila. s. V avstrijskem narodnem svetu so danes posl. Hampel in tovariši stavili na zunanega ministra vprašanje zaradi nevarnega ogrožanja nemških manjšin v Jugoslaviji. V tem vprašanju se med drugim izjavi, da je vest, da je srbska vlada razpustila švabsko-nemško kulturno zvezo, in sicer najbrže kot kazen zaradi političnega stališa nemških parlamentarcev v Beogradu, tudi v vseh krogih inozemskega nemške povzročila veliko razburjenje. V

boju proti Nemcem v Jugoslaviji, od katerih je bilo v zadnjem času mnogo izgnanih, namerava jugoslovenska vlada oškodovati nemško šolstvo dalje tudi z razpustom nemških srednjih šol. Interpelantji vprašajo zveznega ministra, ali je pripravljen stopiti v stik z jugoslovensko vlado, da se takoj sistirajo te odredbe ter se obenem obrniti na Zvezo narodov, ako bi jugoslovenska vlada odklonila te zahteve, da bodo tudi nemškim manjšinam v Jugoslaviji zajamčene njihove pravice.

V juliju nove angleške volitve

KOMPROMIS MED LABURISTI IN KONSERVATIVISTI O PODALJŠANJU ZAŠČITNE CARINE.

London, 29. aprila. j. Macdonald je danes zopet prispel v London. Na seji ministrskega sveta se mu je posrečilo prepričati svoje kolege o tem, da delavska vlada nima nobenega vzroka, da bi si z radikalno in takojšnjo odpravo zaščitnih carin, ki jih je uvedel Baldwin, napravila za sovražnike konservativce, to najmočnejšo opozicijsko stranko. Z ozirom na to stališče Macdonalda se je sklenilo, da državni kancelar v nasprotju s svojim prejšnjim načelom ne bo takoj brisal zaščitnih carin, temveč da bo predlagal, da ostanajo provizorno v veljavi do 1. avgusta. Ta datum se je določil zaradi tega, ker se računa z novimi volitvami v juliju.

Konservativci bodo odgovorili na to

stališče delavske vlade s tem, da se bodo v tem vprašanju vzdrževali glasovanja ter tako omogočili vladi, da bo z lastnimi pristaji preglasovala 140 liberalcev. Ta kompromis je uspeh dogovora med Baldwinom in Macdonaldom.

PRVI PRORACUN DELAVSKE VLADE

London, 29. aprila. j. Na današnji seji spodnje zbornice je državni kancelar ob ovacijah vse zbornice predložil svoj prvi proračunski načrt, ki predvideva za proračunsko leto 1924.—1925. 828 milijonov funtov izdatkov. Minister poudarja v svojem poročilu, da se je v preteklem letu v nasprotju s proračunom Baldwin izdalo namesto 827 milijonov le 789 milijonov funtov.

DVESTO RUDARJEV ZASUTIH.

London, 29. aprila. h. V premogokopu v Wheelyju v Virginiji se je dogodila velika nesreča. Po prvih vesteh je bilo zakananih 200 rudarjev. Upajo, da bodo mogli nekoliko teh ponesrečenec rešiti še žive.

DR. KROFTA OSTANE NA DUNAJU

Praga, 29. apr. s. Od poučene strani se sporoča, da vest, da odide češkoslovaški poslanik na Dunaju v Berlin, ne odgovarja resnici. Dr. Krofta ostane tudi nadalje poslanik na Dunaju.

Francija in Belgija

Bruselj, 29. aprila. s. Theunis in Hymans sta se sinoči vrnila iz Pariza. Po svojem povratku nista hotela podati nobene izjave razven, da sta z razgovorom s Poincaréjem zelo zadovoljna. Tudi oficijozni krogi so bili danos zelo rezervirani. Izjavilo se je, da vlada med Parizom in Brusljem v vseh važnih vprašanjih popolnoma soglasje, zlasti glede tega, da mora Nemčija storiti prvi korak za udejstvitev načrta strokovnjakov.

Boj Rima za svetovno vlado

Razcepitev cerkve

Iz knjige »Katoliška cerkev v zrcalu zgodovine«. — Celki spisal prof. Ant. Silba.

Od tiste dobe, ko je postala krščanska cerkev državna cerkev, opazuje mo zanimivi pojav, da so posvetni vladarji njeni protektorji, da se radi mešajo v cerkvene zadeve, postavljajo in odstavljajo škofe ter čisto odločajo celo v verskih zadevah. Tako je l. 855. proglasil carigradski vladar za državno vero Arijev nauk, ki je tajil Kristusovo božanstvo. Pri sporu raznih verskih sekt in pri nesoglasjih cerkvenih zborov je bil čisto cesar razsodnik, in stranka, ki je bila udeležena pri sporu ter je imela cesarja na svoji strani, ta je tudi s svojimi nazori prodira.

Kakor vidimo, je cerkev podrejena posvetni oblasti. Toda že od samega začetka vidimo, da se skuša rimski škof oprostiti tega cesarjevega varstva. Na posameznih cerkvenih sinodah se borita navadno dve stranki: stranka škofov, ki so vidni carigradskemu vladarju in ki uživa njegovo naklonjenost, ter stranka rimskega škofa. Ta razpor pospešuje tudi ljubomurnost carigradskega škofa na rimskega, ki se je skliceval na to, da sta anostola Peter in Pavel umrli v Rimu, ter si je prizadeval, da bi se povišal za najvišjega poglavarja vseh kristjanov, in ni mogel trpeti, da je posvetni vladar odločal v duhovniških sporih, kjer pripada odločitev njemu.

Rimski škof je kmalu uveljavil svoj vpliv ne le v Rimu in v najbližji okolici, ampak v celi Italiji, ki ob preselevanju narodov in v splošnih zmešnjavah ni imela trdne vlade. Ko je sredi V. stoletja odvrnil rimski škof bunskega Atila od njegove namere, iti proti Rimu, ter je rešil italijansko prebivalstvo vojnih grozot, so ga smatrali za osvoboditelja ter ga molče priznavali za pravega vladarja Italije, zvržen katerega je bil grški cesarski namestnik le figurant. Od te dobe gredo vsa prizadevanja rimskih škofov, ki si dajejo naslov papeža, za tem, da bi na eni strani uveljavili svoj supremat nad ostalimi škofi v cerkvi, med katerimi moramo omeniti zlasti patriarhe v Carigradu, Antiohiji, Jeruzalemu in v Aleksandriji, na drugi strani pa, da so vzeli carigradskemu vladarju odločanje o cerkveni upravi, o verskih zadevah in o bogoslužju.

Do vidnega nesoglasja je prišlo med papežem in vladarjem okoli leta 720. v sporu o češčenju podob in v tem sporu je zmagal papež. V tej dobi se tudi Carigrad več ne briga za Italijo: vlado nad njo si deli papež z domačimi plemenitaškimi rodomi. Tudi cerkev se je razcepila in kristjani vzhodnih dežel in v Aziji vidijo svojega poglavarja v carigradskem patrijarhu, dokim se širi vpliv rimskega papeža iz Italije na ozemlje Francije, Nemčije, Španije, kjer krščanstvo uspešno raste med barbariziranimi narodi.

Bratranova pot v Turčijo

Rumunski ministrski predsednik Bratranu se je podal na pot v orient, kjer se sestane v Carigradu ali Brusi ali Angori z vodilnimi politiki nove Turčije.

Po neuspehu dunajske konference med zastopniki Rusije in Rumunije, po pogajanjih s Parizom in Beogradom, ki istotako niso dali zaželenih uspehov, je jasno, kakšni so vzroki, ki ženejo Bratranu na pot. Francija gotovo ne bo postavila armade na Dnjepr, ako se tam sprožijo puške; v najboljšem slučaju pomaga opremiti rumunsko oboroženo silo in prispeva s franki. O tem so si v Bukarešti brezdvomno na čistem. Da od naše kraljevine ni pričakovati aktivnega soodelovanja v protiruski smeri, se v zadnjih tednih ni prikrivalo. Na drugi strani pa v Moskvi izjavljajo na ves glas in s tehtnim poudarkom, da smatrajo Besarabijo za del sovjetskega ozemlja. Tako izjava ni karšiljiva: sovjetski komisariji imajo sicer navado, da mnogo in velikomno govorijo, toda tako precizna in agresivna deklaracija, kakor je najnovejša o Besarabiji, je vendarle več kot gola retorika. To načelo se lahko danes ali jutri izvede tudi v praksi. Kako, — to se je nekoliko razkrilo baš zadnje dni. V Kišinjevu, prestolici Besarabije, so Rumuni odkrili veliko komunistično zaroto; več sto ljudi je tam zbiralo rusko orožje, ruski denar in drugo potrebno ter se pripravljalo, da pokliče Ruse na pomoč. Stvar je seveda zelo enostavna; prav tak je neznaten krožek komunistov se je konstituiral v Gruziji ali ob njeni meji nekje, drugi v Armeniji, tretji v Azerbejdžanu, in se predstavljal kot vlada Gruzije itd. ter pozval sovjetske čete na pomoč. Komunistična družba v Kišinjevu je mogla imeti slične smotre, saj formula je enostavna.

Zato gospodu Bratranu ne kaže drugega kot da potne. Tudi je razumljivo, da si je vzel Turčijo za prvi cilj. Znano je, da se je prijateljstvo med Angoro in Moskvo silno ohladilo, odkar je prva saturirala svoj nacionalni program in ne potrebuje več ruske zaslomba. Ponavljajo se celo

vesti, da se bavijo v Turčiji celo z ofenzivnimi načrti, pri čemer mislijo na svoje verske, deloma celo plemenske sorodnike v Kavkaziji. Bržkone stvar še ni tako daleč, ali da razmerje med Moskvo in Angoro ni najboljši, to je gotovo. In v takem položaju bi bilo brezdvomno tudi Turčiji prav, če si more brez posebnega truda polskati zaveznikov proti Rusiji. Toda če bo Bratranu mogel v Angori doseči zase kaj pozitivnega, kaj efektivnega, kakor mu je treba, to pa je drugo vprašanje. Dokler Turčije ne bo direktno ogrožala velika severna sosesda, toliko časa bržkone tudi sama ne bo mislila na avanturo, zlasti pa ne radi tuje dežele. Samo s platičnimi prijateljski zvezami pa Rumunom ni mnogo ustreženo.

Važni sklepi italijanskega min. sveta

Reforma orožništva. — Milica za kolonije. — Občinske volitve. — Kvarnerska provinca.

Rim, 27. aprila. Italijanski ministrski svet je na svoji zadnji seji, ki je trajala dva dni, pretresal več važnih vprašanj. Prva točka je bila preustroj varnostne službe. Po načrtu, ki ga je predložil ministrski predsednik Mussolini kot minister notranjih stvari, se bo odsej oborožena varnostna sila delila na kraljeve orožnike (karabinjerje) in specializirane orožnike (carabinieri specializzati, policijske agente). Orožniki, podrejeni ministrstvu notranjih stvari, opravljajo varnostno službo in sodno policijsko službo, to zlasti na deželi in v manjših mestih. Izključno v njihovo področje spadajo: redni in izredni transporti jetnikov, asistencialna služba pri sodnih razpravah, nadzorovanje vojaštva na odpustu, pohodu in neomejenem dopustu, častno spremstvo, posebna služba po nalogu vojnega, mornariškega in zrakoplovskega ministrstva. Poleg tega skrbi orožništvo za postavitve stalnih oddelkov javne straže za izredne potrebe javnega reda.

Zbor specializiranih orožnikov, ki je izključno podrejen ministrstvu notranjih stvari, ima nalogo, da jamči za osebno in lastninsko varnost, da preprečuje in zatira kazniva dejanja, da zbira dokaze in odgovorne krivce izroča pravici. Njegova naloga je nadalje, da skrbi za to, da se izpolnjujejo državni zakoni in uredbi ter naredbe javnih oblasti in da nudi pomoč v slučajih javnih in zasebnih nevarnosti.

Na predlog kolonijanskega ministra Federzonija je bil sprejet načrt zakonskega odloka, ki določa ustanovitve dveh legij fašistovske milice za Libijo. Legiji naj časoma popolnoma nadomestita redne bele čete, ki so porazmeščene sedaj po Tripolitaciji in Cirenajki, tako da ostane sama milica poleg domačinskih kolonijalnih čet. Častniki, podčastniki in moštvo teh dveh legij se bodo rekrutirali iz miličnih prostovoljcev.

Ministrski svet je nadalje sklenil, da se splošne občinske volitve ne bodo vršile letos, temveč prihodnje leto in to šele po novi reviziji volilnih imenikov. Razlogov za ta ukrep je več, a najvažnejši sta ta, da se je po zadnjih splošnih občinskih volitvah, ki so bile leta 1920, itak že obnovilo nad polovico občinskih zastopov (4742 od 9156), in da vlada želi, da bi pri prihodnjih splošnih občinskih volitvah volile že tudi ženske, katerim novi volilni zakon priznava volilno pravico, kar pa je mogoče le po novi reviziji volilnih imenikov, ki se ima dovršiti do 31. majnika 1925.

Nadaljni važen sklep se tiče končne uvedbe tako imenovane »kvarnerske« (reške) province, ki je bila ustanovljena s kraljevim odlokom od 22. februarja t. l. Doslej je stal na čelu province vojaški guverner. S 1. majem stopi na čelo province prefekt, ki bo na eni strani imel iste naloge, kakor vsi ostali prefekti v kraljestvu, na drugi pa z ozirom na izredni položaj province ob meji z Jugoslavijo tudi izredna pooblastila, kakor jih je imel doslej guverner. Za prefekta je imenovan sedanjí podprefekt beneške province, komandator Michele Sorge.

Ministrski predsednik Mussolini zapusti 4. maja Rim in se odpelje na krovu ladje »Duilio« v Sirlijo. Dne 12. maja se Mussolini vrne v Rim, da se udeleži svetovnega emigracijskega kongresa, ki bo olivoren 15. maja. Kongres bo zelo važen, ker je to vprašanje zadnji čas postalo nadvse pereče zlasti vsled novega ameriškega naseljenjskega zakona. Naslednji dan bo Mussolini konferiral s češkoslovanskim ministrom zunanjih poslov dr. Benešem. Zvečer se odpelje v Milan, kjer se snide s Theunisom. V slučaju, da bodo ti preliminarni razgovori imeli uspeh, bodo možni ožji stiki med Italijo in Belgijo. V Milanu se bo Mussolini mudil par dni. Po svojem povratku v Rim se bo Mussolini bvil s pripravami za novo legislacijo. Seje zbornice bodo trajale večje delo do začetka julija.

Nove knjige

Dr. Ljud. Pivko: NA VULKANSKIH TLEH. (Proti Avstriji IV. zv.)

Cena s poštnino Din 23.—

France Stele: ORIS ZGODOVINE UMETNOSTI PRISLOVENCIH.

Cena s poštnino Din 61.50.

Finšgar Fr.: ZBRANI SPISI, IV. ZV. (Dekla Ančka. — Srečala sta se.)

Cena s poštnino 25.50, vez. 33.50.

Politične beležke

+ Agitacija za Radičal! Z dežele smo dobili zadnje dni več dopisov, ki dokazujejo, da se je vodstva SKS polastila pravcata politična omotica. Na zaupnih sestankih SKS govorijo poročevalci iz Ljubljane o potrebi skupne fronte z Radičem! Tako je bilo m. dr. prošli teden tudi v Radovljici, kjer se je pod predsedstvom g. Azmana vršil razgovor SKS zaupnikov iz okraja. Poročevalec iz Ljubljane je prišel do zaključka, da SKS sedaj ničesar drugega ne preostane nego kooperacija z Radičem, češ zemljoradniška stranka, kateri se je pridružila SKS je zato in Radič bo postavil močno kmečko fronto! Poročevalec je predlagal naj se zaupniki izrečejo za tako taktiko vodstva SKS. Naletel pa je pri naših zdravno in trezno mislečih možeh na najodločnejši odpor. Posamezni govorniki so naravnost izjavili, da bi nadaljevanje sedanje brezglave politike g. Pučija in vodstva SKS, stranko popolnoma razkrojilo. Zeleni generali odklanjajo slovensko napredno fronto iz strahu, da potem ne bodo postali vsi vojskovodje, so pa pripravljeni vstopiti kot kaproli v Radičevo armado ter slovenske naprednjake-samostojne udinjati kot pomožno četo čudotvornemu zagrebškemu reakcionarju Radiču, kateremu je naš kmet k večjemu dober za kanonofuturi! Tudi z Dolenskega nam poročajo, da so zaupniki SKS odločno odbili radičevsko agitacijo iz Ljubljane.

+ Vse demokratske organizacije na Hrvaškem in v Slavoniji so se opredelile in odločno izjavile za politiko samostalnih demokratov. Vršijo se redni sestanki sreskih organizacij in županjski odborovi in vedno bolj se opaža, da je Hrvatsko-slavonske organizacije provel nov, svež duh. Samostalni demokratski klub v Beogradu pa prejema dnevno številne izjave zaupanja in odobravanja politike iz vseh pokrajin države.

+ O stališču avstrijske vlade nam priporočila Radiču objavlja N. W. Tagblatt sledečo poluslužbeno izjavo: Kar se tiče postopanja avstrijske vlade, zagotavlja, da je ona itak širokogrudna glede azilnega prava in glede političnega udejstvovanja v granicah tega prava. Avstrijska vlada pa bo najbrž imela priložnost (wird in die Lage kommen), da se bavi s vprašanjem, ali zgodaj St. Radič z načinom in obsegom svojega tukajšnega (dunajskega) političnega udejstvovanja ni prekoračil granice, katere je dolžan respektirati vsak politik, ki se pri nas (v Avstriji) ali v katerikoli drugi državi poslužuje azilnega prava. Ravno država, kakršna je naša, ki postopa tako liberalno, ako gre za to, da se osigura mirno in varno življenje političnim osebnostim inozemstva, ima z druge strani pravico, zahtevati od teh osebnosti, da z načinom svojega udejstvovanja naši državi in naši vladi ne delajo neprijetnosti v njenih odnošajih z državami in vladami, s katerimi v miru živimo. Kakor se poroča, od tega trenutka še ni padla odločitev v tej zadevi. — Pravi megaloman, kakršen je, Radič seveda ni zadovoljen, da bi bil izgnan le radi Jugoslavije, on smatra, da je proti njemu osnovana pravcata zarota — Male antante! Na vprašanje nekega novinarja, ali mu je kaj znano o tem, da ga hoče Avstrija izgnati na željo jugoslovanske vlade, se je gospodin Radič razkoračil: »Se veči Celotna Mala antanta je zahtevala od avstrijske vlade, da me izžene! Toda jaz se umaknem samo pred višjo silo. Vendar upam, da me ne bodo izgnali, ker nisem privatnik temveč zastopnik velike stranke v sosednji državi. Sicer pa to smatram za poslovljni pozdrav g. Pašića, ki se ne čuti več sigurnega.« Pred kako »kruto silo« se bo zdaj umaknil Radič, zanima bržčas Pražane, kamor je velikodušno napovedal svoj refugium.

+ Zveza hrvatskih strank za volitve. Zagrebške »Novosti« javljajo iz radičevskih krogov: Prvega maja se v Zagrebu sestane kongres HRSS. Glavni predmet razpravljanja bodo priprave za volitve. Obenem se bo definitivno sklepalo o federaciji hrvatskih strank, ki naj bi enotno nastopile pri volitvah. V to federacijo naj bi pod okrilje HRSS stopile hrvatska zajednica, Hrvatski radnički savez in oni del pravašev, ki jih vodi dr. Mirko Košutić (grupa okoli »Hrvatske«). Radič je na Dunaju posebno naglasil željo, da naj bi kandidirali predstavniki vseh teh strank. Ne ve se še, ali k federaciji pristopi tudi (Spahčev) Jugoslovanska muslimanska zajednica, gotovo pa je, da bo vzajemno nastopala z ostalimi hrvatskimi strankami in da med njimi ne pride do volilnih konfliktov. HRSS je opustila nakano, da postavi kandidatne liste v Makedoniji, pripravljena pa je podpreti tam svoje zaveznike. — Nadalje javljajo »Novosti«, da je Radič vodstvu svoje stranke res prepustil svobodno roko glede vstopa v event. Davidovičev poslovno vlado, da pa med njegovimi poslanec vlada razdvojenja mišljenja, ker so nekateri prepričani, da bi to škodovalo agitaciji. Za to se bo tudi o tem vprašanju končno sklepalo 1. maja na posebnih konferenci Radičevih poslancev. — Radičeva federacija hrvatskih strank je interesanten način popolnega podjarmljenja. Glede pripojitve Spahove JMO poroča »Slovenec«, da se tudi ona faktično nahaja v federaciji in da je samo še vprašanje časa, da se ta federacija tudi formalno razširi na JMO. Vrh vsega tega pa je »Slovenec« dopisniku neki član predsedstva HRSS natvezal, da je »deplasirano govoriti in pisati, da bodo radičevci v Bosni in Sloveniji koga izpodirali, ker zato ni nikakih razlogov,

ko vendar dr. Korošec in dr. Spaho stojita z radičevci na istem stališču sporazuma...« Mi lahko »Slovenec« zaupamo splošno znano tajnost, da Radičevi pripravljeni letaki to stvar povedo malo drugače: Ker dr. Korošec in dr. Spaho stojita z Radičem na programu sporazuma, bodo njuni volilci vabljeni, da mesto avtonomije in drugih pustih reči raje direktno glasujejo za — mirotvorno republiko. Spahova avtonomija je, kakor se zgoraj vidi, že pretopljena vanjo, kako pa bo z dr. Koroščevo, se bo šele videlo...

Iz demokratske stranke

SESTANKI JDS V MARIBORSKI OBLASTI.

V nedeljo se je vrnilo v mariborski oblasti več lepo obiskanih sestankov in shodov somišljenikov JDS, na katerih se je pokazalo živahno zanimanje za politični položaj in aktualna gospodarska vprašanja.

Zaupnega sestanka v PESNICI, na katerem je poročal delegat g. Kejžar, se je udeležilo tudi nekaj pristašev SKS. V kratkem sledi zaupni sestanek v jarenski občini.

V ZIBIKI in LESIČNEM so se v navzočnosti strankinega tajnika g. Spindlerja razpravljale važne krajevne zadeve zlasti z ozirom na bodoče občinske volitve. V Lesičnem se v kratkem ustanovi krajevna organizacija.

V SLADKEM VRHU je bil pri Rožkarju sijajno obiskan shod Samostojne strokovne delavske unije, na katerega je prihitelo delavstvo iz vse okolice. Janko Kolar iz Ljubljane je orisal položaj delavstva v Sloveniji, Rudolf Ozim iz Maribora pa je predaval o organizacijskih zadevah in pripravih za volitve. Centrala bo ukrenila potrebne korake, da se odpravijo nedostaki glede nakazovanja boleznine. Shod je pokazal, da vživa Unija vedno večje zaupanje med delavstvom.

V CANKOVI v Prekmurju se je ustanovila strankina organizacija in je bil izvoljen za predsednika posestnik Matija Rožar iz Skakovec, za podpredsednika nadučitelj Karel Košir, v odbor pa gg.: Mihael Kovac, Fr. Fank, Janoš Ragola, Al. Vogrinčič, Josip Hari, Fr. Škotl, Fr. Horvat in Ivan Weber. Tudi v Križevcih so se pripravila tla za krajevno organizacijo, ki se ustanovi 11. maja.

IZ MLADINSKE ORGANIZACIJE.

Mladinska organizacija »Mladost« v Ljubljani priredi v soboto dne 3. maja t. l. ob 8. uri zvečer v društveni sobi Narodni dom L. levo, velenjavno predavanje »o španski inkviziciji«. Opozorjamo že danes na to interesantno predavanje osebito vse člane, kojih udeležba je dolžnost! Predavanje je javno in vsakomur pristopno, le kolobrevni mladini do 15. leta vstop ni dovoljen! Slike o tej na vse interesantni temi, njenem cilju, vzrokih itd. bo podal g. Josip Zupančič, strok. učitelj na Koroski Beli. Vse, ki se za to temo zanimajo, ujudno vabimo k udeležbi! Dobro došli so posebno člani JNAD »Jadrana«, koji so že imeli priliko slišati g. predavatelja v svojem društvu.

Shod JDS v LITJI. V nedeljo se je vršil v Litiji dobro obiskan shod JDS, kjer se je po poročilu g. dr. Zerjavskega odvijala krajevna organizacija JDS pod predsedstvom g. Kolbeta. Upati je, da se bo napredna misel v Litiji in okolici zopet začela krepkeje razvijati.

Po svetu

— Italijanska kraljeva dvojica v Londonu in Madridu. Italijanska kraljevska dvojica odpotuje dne 24. maja na obisk k angleškemu kralju v London, a dne 7. junija v Madrid.

— Smrt voditelja ameriške demokratske stranke. Te dni je nenadoma umrl v Newyorku voditelj demokratske stranke Charles Murphy. Začel je svojo karijero kot tramvajski pomočnik. Ker pa ga je spremljala v življenju velika sreča, je kmalu postal mnogokratni milijonar. Njegov vpliv v demokratski stranki je bil ogrožen. V političnem oziru je vršil pravo diktaturo zlasti nad državo Newyork. Imenoval je doslej že celo vrsto načelnikov in guvernerjev, sedaj pa je nagla smrt prekinila njegovo veliko ambicijo, da postavi s svojim vplivom tudi predsednika Zedinjenih ameriških držav.

— Odstop italijanskega vojnega ministra. Poročali smo že, da je podal italijanski vojni minister general Diaz svojo demisijsko, ki jo je utemeljil z zdravstvenimi razlogi. Kakor pa je razvidno iz italijanskega opozicijskega časopisa, so vzroki politične narave. General Diaz, vojak starega kova ni bil nikdar prijatelj fašistovske milice, v kateri so se mladi rezervni subalterni častniki in celo podčastniki dvignili na mesta najvišjih stabelnih častnikov. Diaz se je zato vedno upiral favoriziranju in povzdiganju fašistovske milice. Ker pa je bil njegov odpor brezuspešen, je izvaljal sedaj konsekvence in odstopil.

— Komunistični štrajk v Nemčiji. V nedeljo se je vršil v Lipskem kongres srednjemških rudarjev. Na zborovanju so prevladali komunisti, ki so izsilili sklep, da se začne 1. maja splošna stavka v vseh rudnikih srednje Nemčije.

— Avstrijski proračun je prišel v ponedeljek na razpravo v dunajskem parlamentu. V generalni debati so govorili prvi dan razen poročevalca samo dr. Bauer za socialiste, dr. Dinghofer za velenemce in finančni minister dr. Klein-

böck. Včeraj je bila generalna debata že zaključena; specialna debata bo trajala 10 dni.

Sodišče

§ Pocenli obleka. Alojz Gradšar, ki je židovski pomočnik v Senovem v brežiškem okraju, je izvršil meseca februarja in marca v svojem okraju šest tatvin. Posebno se je zanimal v hudi zimi za obleko in plašče. Pri neki ugodni priliki tudi ni zavrnil zlate vinske kapljice. Okrožno sodišče v Celju je obsodilo poljetnega uzmočnika na 2 meseca postreženega zapora.

§ Nadebudni junak z nožem je komaj 15 let stari posestnikov sin Ivan Kmetič v Selih v brežiškem okraju. Pri ankanju se je apr. z nekim 12-letnim fantkom. Ko je priskočil temu 14-letni Zidar na pomoč, ga je Kmetič v svoji purosvelosti takoj sunil z nožem v hrbet in mu povzročil težko telesno poškodbo. Okrožno sodišče v Celju ga je obsodilo z ozirom na mladoletnost na 14 dni zapora. Lepi sadovi vzgoje današnje st. nazirane duhovščine.

§ Dva brunna možaka. Pri božični polnočnici je po navadi vse dosti vesel in letos se je že več vnetih obiskovalcev te lepe pobožnosti oglasilo na sodišču in dobilo primerno preskrbo in stanovanje. Nekje pri Litiji pa so imeli posebno radostno polnočnico, ker sta F. Goršek in J. Zibret poskrbela za zabavo. Prvi je kot nepoklican ministar odgovarjal na mašnikov »Dominus vobiscum« z odgovorom »duj ga farja, kaj vpije«, drugi pa je pri vohu strah in pobožnim vaščanom odpiral cerkvena vrata z vzpodbudno prislovcio: »Stare babe noter, mlade veni! Oba sta bila vzorne volje in sta se odlikovala po sigurnem in zaupljivem nastopu, zato pa sta tudi dobila od ljubljanskega deželnega sodišča primerno nagrado, prvi v obliki tritedenskega strogega zapora, drugi pa 14 dni iste vrste.

Borza

29. aprila.

ZAGREB. Na elektnem tržišču je bil danes jako živahen promet in je bilo beležiti številne zaključke. Večje zanimanje je vladalo za delnice Slovenske banke. Od industrijskih papirjev je bilo precej povpraševanja po Sečerani. Položaj je v splošnem ugodnejši nego v preteklem tednu in se pričakuje nadaljnji zboljšanja težev. — Na deviznem tržišču se je po štiridnevni pavzi razvila danes živahna kupnja, posebno v devizi na Italijo in New-York čeku. Izplačilo švic se je istotako mnogo trgovalo, vendar je notiralo slabše nego včeraj v svobodnem izmenobnem prometu. London je nespremenjen, a New-York ček je lahko oslabil. Notirale so devize: Dunaj 0.1129 do 0.1149, Berlin 0.1128 do 0.1148, Budimpešta 0.10 do 0.12, Bukarešta 0 do 42.5, Italija 358.9 do 361.9, ček 358.3 do 361.3, London 352.5 do 355.5, ček 351.5 do 354.5, New-York ček 79.9 do 80.9, kabel 80.125 do 81.125, Pariz 514.25 do 519.25, Praga 236.1 do 239.1, Švica 1427 do 1437, ček 1424.5 do 1434.5, Amsterdam 3002.5 do 3032.5; valute: dolar 78.875 do 79.875, aK 0.1129 do 0.1149, K3 281.5 do 284.5, francoski franki 502.5 do 507.5, leji 38.5 do 41.5, švicarski franki 0 do 1420, lire 353.5 do 355.5; efekti: Trgoban 1 do 89 do 44, Kreditna Zagreb 105 do 106, Eskomptna 141 do 142, Hipotekarna 68 do 69, Jugoslovanska 121 do 122, Ljubljanska kreditna 230 do 0, Pralbediona 915 do 920, Etno 0 do 140, Slavenska 130 do 135, Srpska 140 do 141, Isis 55 do 57, Eksploatacija 132.5 do 135, Sečerana 1140 do 1165, Narodna šumska 115 do 116, Nihag 115 do 120, Cuiemann 950 do 960, Slavonija 122 do 123.5, Union 710 do 720, Trbovlje 610 do 620, Slaveks 880 do 890, Drava 400 do 410, Vevče 177.5 do 183, 7 odst. investicijako 67 do 68, Vojna škoda 132 do 134.

CURH: Beograd 7.05, New-York 562, London 24.65, Pariz 86.30, Milan 25.15, Praga 16.50, Budimpešta 0.0074, Bukarešta 2.90, Dunaj 0.007925.

TRST: Beograd 27.65 do 27.85, Dunaj 0.0315 do 0.0320, Budimpešta 0.025 do 0.035, Praga 65.40 do 65.80, Bukarešta 11.25 do 12, Pariz 144.25 do 144.75, London 97.90 do 98.15, New-York 22.25 do 22.40, Curh 395 do 398, valute: dinarji 27.80 do 28, avstrijske krone 0.0315 do 0.0320, dolarji 22.20 do 22.35, angleški funti 97.75 do 98, 20 frankov v zlatu 86.75 do 87.25.

DUNAJ: Devize: Beograd 680 do 684, Berlin 16.65 do 16.95, Budimpešta 0.86 do 0.92, Bukarešta 361 do 368, London 311.500 do 312.500, Milan 3179 do 3191, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 4612 do 4628, Praga 2077 do 2087, Sofija 510 do 520, Curh 12.645 do 12.695; valute: dolarji 70.460 do 70.860, lire 3170 do 3190, dinarji 877 do 883.

PRAGA: Beograd 43.375, Dunaj 4.76, Berlin 8.05, Rim 156.13, Budimpešta 4.073, Pariz 224.25, London 149.80, New-York 34.05, Curh 605.50.

BERLIN: Beograd 5.88, Dunaj 5.88, Milan 18.75, Praga 12.46, Pariz 27.23, London 18.405, New-York 419, Curh 74.61.

LONDON: Beograd 350, Pariz 67.95, Milan 98, Curh 24 pet osmin, Praga 150.

NEW-YORK: Beograd 125, Berlin 23, London 438 pet osmin, Pariz 647, Curh 1786, Milan 448.50, Dunaj 14.12, Budimpešta 13, Praga 203, Bukarešta 52.25.

Darujte, da rešimo sokolski Tabor!

Naši kraji in ljudje

Dr. Pivko o vlogi dobrovoljcev v vojni

Celje, dne 29. aprila.

Sokolsko društvo v Celju je priredilo v soboto v mali dvorani Narodnega doma javno predavanje, na katerega je povabilo znanega borca iz Carzana, prof. dr. Ljudevita Pivka iz Maribora, da predava o snovi »Naš dobrovoljski pokret«. Že ime predavatelja je naravnost elektriziralo celjsko občinstvo, da se je udeležilo predavanja v nenavadno velikem številu iz vseh slojev in poklicev. Dvorana se je izkazala za premajhno, odpreti je bilo treba še stranske čitalniške prostore, da so mogli vsi udeleženci poslušati junaka in nacionalista, ki uživa danes tudi v inozemstvu visok ugled in spoštovanje.

Celjani so pozdravili vlezaslužnega moža pri vstopu v dvorano z burnim aplavzom. V lepih, a priprostilih in odkritosrčnih besedah je razložil predavatelj svodoma razliko med dobrovoljskim pokretom pri nas in v drugih državah. Dočim so bile dobrovoljske legije tudi na raznih drugih frontah, a so služile zgolj iz materialnih in egoističnih ozirov, so bile jugoslovanske dobrovoljske čete v boju po ogromni večini iz čistega idealizma in navdušenja, da porušijo staro državo in osvobodijo svoje brate iz suženjstva. Zaradi nepobitne razlike v cilju in namenu pa naši dobrovoljci v antantnih državah niso mogli najti pravega razumevanja in podpore. Govornik se je bavil obširno s težkim stališčem, ki so ga imeli naši dobrovoljci v balkanski vojni in ob začetku svetovne vojne v Srbiji sami. Kot plačani borci in porazdeljeni na razne polke so uživali slab glas ne morda radi pomanjkanja odlične hrane, ampak radi tega, ker tudi med brati Srbi takrat še ni bilo pravega razumevanja za njih idealne cilje. Okrog 18.000 jih je bilo, a izginili so brez sledu in ti »anonimni« junaki zaslužijo takisto trajen spomenik. Pri umiku črez Albanijo so bili naši dobrovoljci zopet v težkem položaju. Kot zadnje straže so imeli za seboj smrtnega sovražnika, pred seboj pa dostikrat poedine čete dezertirjev iz srbske vojske, ki so se hoteli vrniti v svoja sela. Se, ko so se po dovoljenju ruskega carja začeli formirati v Rusiji jugoslovanski odredi in so odhajali na razne fronte, se je pričela druga, častnejša faza dobrovoljskega pokreta, ki ga ni mogel osenčiti niti solunski proces, v katerega so hoteli zaplesti krivično tudi dobrovoljce. Še slabo formirani in brez vsake potrebne opreme in dobrega streliva so morali ti jugoslovanski odredi pri nenadnem vpadu Bolgarov v Rumunijo krvaveti v Dobruži, padlo jih je nad 60 odst. Z vedno novim dotokom iz Rusije in pa z ojačenjem dobrovoljskih legij iz Amerike pa je začel prevladati ves ta junakiški pokret nov duh in pravilno razumevanje tega gibanja med srbskimi častniki samimi. Dobrovoljski odredi so postali najzanesljivejši element uporabljal so jih na najnevarnejših točkah. V jugoslovanskih legijah je bilo največ Srbov iz Hrvatskega, Bosne in Hercegovine, a mnogo tudi Hrvatov in Slovencev.

V ostalem delu svojih izjavanj se je bavil predavatelj z neprimerno večjimi težkočami, na katere so naleteli dobrovoljci kot Jugoslovani v Italiji. Se, na podlagi izkušnje in trajnega ter doslednega dela je bilo mogoče vcepiti italijanskim častnikom zaupanje in jih prepričati o idealnem namenu jugoslovanskega in češkega dobrovoljskega pokreta. Carzanski dogodki so utrdili to vero. Bilo je treba le še večjega razmaha in priljubljenosti za najvišjega mesta, da se formirajo jugoslovanske legije ter gredo na bojišče. S tem bi bila dana možnost da si pristo poiščejo druge fronte. Jugoslovanski odbor tega trenutka ni pravilno razumel in izkoristil, vsled česar se moralo stotisoče bojažljivih jugoslovanskih borcev doživeti sramoto, da so jih po taboriških stražah italijanski vojaki in da so ob preobratu trčili pri odhodu iz Italije na tako velike težkoče.

Končno je razložil govornik še namen dobrovoljske organizacije. Dobrovoljce smatrajo sicer nekateri kot abnormalne ljudi, češ, vojne v kratkem času itak ne more biti. A cilj dobrovoljstva je višji. Siriti hoče zdrav duh v državi. Nad 60 tisoč danes organiziranih dobrovoljcev je na raznih frontah trpelo in krvavelo za ujedinjenje države in hoče to ujedinjenje, ki je prišlo, skrbno čuvati. Kot najboljši državotvorni element hoče z vsemi onimi, ki jim je pri srcu naša država, delati za procvit in konsolidacijo osvobodene domovine. Dobrovoljci podajajo k skupnemu nadaljnjemu delu roko onim že osivelim in mlajšim narodnim delavcem, ki so rušili prejšnjo državo desetletja, da smo si ustvarili svobodno očetnjavo.

Z dubrovniške rivijere

Dubrovnik, 27. aprila.

Pomlad je že tu. Gostje prihajajo ter jih je od dne do dne več. Naša rivijera se pripravljala, da jih sprejme čimveč v svojo sredo. Hoteli in penzije so renovirani ter izkazujejo veliko podjetnost marljivih Dubrovčanov in okoličanov. Med hoteli gre pač prvo mesto že v zadnjem dopisu omenjenemu »Imperialu«, ki je razkošno opremljen ter razpolaga s 108 sobami in 200 posteljami. Tu se nahajajo znani »Cercle des étrangers«, shajališče za tujce. Nadaljni hoteli, ki so letoviščarjem na razpolago, so: Grand hotel Lapad, Hotel Odak, Grand hotel Petka, Hotel de la Ville, Hotel Gradac, Hotel Heyda, Hotel Grabušić; penzije: vila Eliza, Viktorija, vila Natalija, Wregg, Sumartin in vila Anamir. V okolišju ima v Kurorih »Dubrovačko hotelsko i kupališno društvo« zgradbo z 200 sobami in 500 posteljami, v Milnah sta na razpolago penziji Orlić in Molnar, v Cavatu pa sanatorij dr. Vlaho Novakovića. Cena stanovanja s hrano znaša od 80 do 160 Din dnevno. Zveze z Dubrovnikom so dovolj prikladne, da se jih velja poslužiti. Vlaki prihajajo iz sledečih smeri: Zagreb, Sarajevo, Beograd, dočim oskrbuje paroplovbo Dubrovniška družba za morjeplovstvo.

V zadnjem času postaja Dubrovnik privlačni tudi po svojih umetniških prireditvah. Gostovanje članov moskovskega »Hudožestvenega teatra« pod vodstvom velike umetnice ge. Germanove je za Dubrovničane največja senzacija, ki so jo mogli doživeti. Dozdej so Hudožestveniki dali štiri večere: »Selo Stepančikovo« od Dostojevskega, »Borba življenja« od Dikensa ter »Črešnjav vrt« in »Striček Vanja« od Čehova. Hudožestveniki so umetniki posebne vrste. Njihova igra je povsod prvovrstna in doseže adekvaten umetniški izraz v mračni in zaviti psihologiji Dostojevskega prav tako kakor v navni dobrodušnosti Angleža Dikensa. Najmočnejša pa je brez dvoma v tih, resignirani tragiki junakov A. P. Čehova, ki je našel v Stanislavskem in njegovih učencih interprete posebne vrste, katerih ni mogoče prekositi.

Zadnje dni je koncertiralo pri nas hrvaško pevsko društvo »Kolo« iz Zagreba. Občinstvo je dočakalo pevce s pravo bratsko ljubeznijo. »Cercle d' étrangers« je priredil gostom čajanko. Koncert se je vršil v gledališču ter je krasno uspel. Zbor »Kola« ima izvrstne ženske glasove ter je discipliniran in precizen v izvajanju svojega programa. Dirigent g. Smolčić si je s to vokalno produkcijo osvojil srca vsega občinstva naše rivijere. Publika je bila posebno vesela Mokranjevičevih rukovetov, zelo pa sta užgali tudi skladbi »Oče naš« in »Ples kralja Matjaža«.

Poleg odličnih posameznikov, ki so obiskali Dubrovnik pred nedavnim, naj omenim, da se mudi v mestu vojni minister general Petar Pešić. Za rimsko-katoliške velikonočne praznike so posejili Dubrov-

nik številni dijaki s svojimi profesorji. Večje skupine so prišle iz Beograda, odkoder se je pripeljal tudi prof. umetnostne zgodovine Atanasijević z gojenici svojega seminarja. Zagrebčani so poslali semkaj na izlet svoje maturantke II. realne gimnazije in gojenke liceja. Iz Sarajeva so prišli gimnazijci z ravnateljem Čukovićem, iz Splita pa učenci meščanske šole. Vsi so si ogledali mesto in njegove starinske znamenitosti. Tudi tujina je poslala nekaj svojih ljudi na ogled k nam. Iz Gradača je prišlo namreč okoli 40 gojencev tamošnje trgovske akademije. Vodil jih je prof. dr. Martić.

Od 24. aprila do 3. maja imamo v mestu razstavo slik prof. Hansena. Ker so vsi tujci v Dubrovniku podvrženi taksi, je nekdo sprožil interesanten predlog, naj bi se slikarjem, ki obiščejo naše mesto, ta taksa spregledala, a v zameno za to naj bi vsak umetnik žrtvoval po eno svoje delo za muzej. Ideja ni slaba, dvomljivo pa je, da bo kdo izmed umetnikov pristal nanjo, ko še tako neznatna slika več vredna kot znaša davek za obisk privlačnega Dubrovnika.

Jovo čaruga brez branitelja

Kakor znano, se bo v kratkem pričela pred ojskiškim sodiščem glavna razprava proti Čarugi in njegovim tovarišem. Na glavni razpravi bi moral braniti slovitga razbojnika ojskiški odvetnik dr. Mladen Simčević, ki pa je sedaj preiskovalnemu sodniku podal pismeno izjavo, v kateri naglasi, da te težke naloge ne more sprejeti, ker ima obklopa drugega nujnega posla. Ko je to doznal tudi Čaruga, je zahteval, da mu sodišče uradoma postavi drugega odvetnika. Preiskovalni sodnik se je obrnil na odvetniško zbornico, da določi iz svojih vrst odvetnika, da brani Čarugo na glavni razpravi. Ob tej priliki pa je nastala med ojskiškimi odvetniki prava panika. Vsi odvetniki se trudijo na vse mogoče načine, da se rešijo te nevhvalne naloge.

Postopanje odvetnikov je povsem naravno. Branitelj bo moral namreč svojo nalogo vršiti brezplačno, bo izgubil a tem tri tedne, ker mora biti vsak dan na razpravi in veliko časa mu vzame proučevanje cellega obtožbenega gradiva. Poleg vsega tega pa je ključnik tak, da ni prav nič upanja, da bi ga mogel rešiti vsaj vesal.

Ojskiško časopisje poudarja, da je dr. Simonović odklonil mesto branitelja predvsem tudi zaradi tega, ker je Čaruga zahteval, da mu mora dati »črno na belem«, da bo oproščen od obtožbe. Sedaj pravi Čaruga, da ima denar in da lahko sam plača svojega branitelja. Zateva pa, da ga izpuste na svobodo, da prinese denar. Kot jamstvo, da se vrne v zapor pa nudi sodišču — svojo častno besedo.

Izvošček Gašpar ...

Ljubljana, 29. aprila.

Davno je že legel mrak na mesto, in tudi prometne ulice so bile že skoro prazne. Po cesti je privozil izvošček Gašpar, zadel potoma na veselega prijatelja in si šel z njim privezat dušo v najbližje gostilno. Ko je sedel zopet na kolo, je sladko zadremal, konjiček pa je vlekkel in radostno kresal s podkvi in ob tla, vesel, da počiva gospodarjev bič. Kar nenadoma pa so se na Sv. Petra cesti prikažali izza oga štirje kavalirji. Konjiček, ki je instinktivno čutil, kaj hočejo, se je sam ustavil. Izvošček Gašpar je preplašen planil v kvisku ter bi skoro padel s kolo, da ga ni ujel navihani Julče, ki se je hotel pogajati z njim za ceno, da jih popelje tja, koder plešejo. Izvošček Gašpar je že itak dobrega srca, v tem slučaju pa je bil prav izredno mehak in je zahteval samo dva »kovača«. Družba je sedla nato v voz in konjiček

je začutil zopet bič ali »božjo mast«. Kmalu so bili tam, kjer se pleše. Ob zvoku harmonik se je plesalo, napjalo na zdravje, srečo in ljubezen, in končno je veliko veseljakov zaspalo za mizo. In to kljub muziki in vsem dražim ljubenzijostim. Tudi razposajena četvorica je že skoro kimala, slikač Gašpar pa je že smrčal.

Takrat pa šine Julčetu v glavo sijajna ideja. Saj je imel že tudi sam včasih pri vojakih opravka s konji. Zakaj bi ga ne imel tudi sedaj! Brzo je izdal svojo misel ostalim šestim ušesom in hip nato so že poskakali vsi štirje zunaj v voz. Gašparjev konjiček se je sicer nekoliko upiral, kakor da hoče počakati še na gospodarja, vendar pa mu ni nič pomagalo. Padlo je po njem in kočija je zdržala do Podrožnika, potem v Sisko in še na Dolenjsko cesto. Razposajena družba je podila konjička, kar se je dalo. Napori pa človeka vendarle utrujajo. Zato ni čuda, da je naposled vesela četvorica kljub rahli jutranji sapici zasnila, ubogi konjiček, ki ni vedel kako in kaj, pa je zarežgal in zdiral naravnost na domače dvorišče. Kočija, konjiček in štirje nočni vitezi so se tako naenkrat znašli pred hlevom.

Tam pa jih je že čakal vsled skrbi popolnoma iztreznjeni izvošček Gašpar. Prijel je konjička za uzel in ga zapodil v hlev. Obsojenci na prenočevanje v hlevu se še niso zbudili, samo Julče je v spanju narahlo zastokal, kakor v protest. Toda pomagalo ni nič. Bili so že zaklenjeni, izvošček Gašpar pa se je neznansko krohtal v svoji sobi, kjer se je odpravil k počitku. Ob 8. uri zjutraj ga je prebudilo iz sladkega spanja močno razbijanje na hlevna vrata in rezgatanje konjička. Razposajeni veseljaki so morali prav ponižno prositi razžaljenega Gašparja, da jim je odprl. Kajti Gašpar se je popreje zaklel, da makar tri dni ne bo nič vozil, samo, da ostanejo nočni kavalirji čimdalje časa v hlevnem smradu. No, končno pa so se le pobotali in Gašpar je zopet zapregel, čeprav ne vaš za dva »kovača«. Pri slovesu pa so veseljaki izjavili, da se ne bodo nikdar več vozili v isto gostilno, kjer se pleše.

Kako se dela za trgovsko, društveno in volitveno delovanje uspešno propagandno? 1297/a
Gotovo samo z mnogoštevilno izdelanimi in razširjenimi okrožnicami! Isto si napravite najceneje in najboljše z **DEBEGO-razmnoževalnikom s črkami**. 1000 razmnoževanj v izvirnem strojeplju na uro. Okrožna omarija ali ali brozavec s 4300 črkami dobavlja takoj Glavno zastopstvo **AMERICAN IMPORT CO., Maribor, Koroška 24.**

Dopisi

ŠT. VID NAD LJUBLJANO. Občinske volitve bodo v maju in juniju, tako po vse zadnji »Domoljub«; v razglasu pa da je klerikalnim zaupnikom navodila, da v agitacijskem amisu razjasnijo volilec, kaj so naredili dobrega v prid tej ali oni občini. Slabega seveda naj se ogibajo, to je samo ob sebi razumljivo. Za št. Vid jim to povemo mil Spomnimo se samo na luti boj, katerega je vodila napredna vrsta za prepotrebno meščansko šolo v št. Vidu; vse je bilo pripravljeno, da se reši to vprašanje v ugodnem smislu, ako se ne bi zopet pojavili največji nasprotniki kulture: klerikalci. Izpovedali so, da je ta z ozirom na krajevne razmere nepotrebna in stvar je pri občinskem glasovanju padla v vodo. Brez tehtnih vzrokov, iz strogo politične zagreznosti in v bojznosti pred kulturnim napredkom so se obranili te prevažne kulturne naprave. Upamo, da bodo državni nameščenci, delavci, obrtniki in kmetje zato pri prihodnjih občinskih volitvah obračunali z vsemi, ki se ne ozirajo na njihove težnje ter se spomnili nepopustljive borbe, ki jo še v nadalje vrši v to svrha naša krajevna organizacija JDS v št. Vidu.

nad Ljubljano in neomajano podprta v istih stremiljenjih od naših prijateljev zastopnikov delavstva. Meščanska šola mora priti, to je tudi eden izmed naših glavnih ciljev. Občinsko gospodarstvo naj v bodoče preide v roke zmernih ljudi, ker le s tem bo zagotovljeno pametno gospodarstvo v prid občine in vestranska kontrola in občinskem (solškem tudi!) gospodarstvu. Po demokratičnih načelih stopamo v boj: vsem stanovom enake pravice!

PRIMSKO PRI KRANJU. V nedeljo dne 27. aprila smo imeli v šoli poučno predavanje o kmetijstvu. Predaval je gospod kmetijski svetnik Rohman. V poljudnih besedah nam je pojasnil najvažnejše panoge kmetijskega gospodarstva: negovanje in kmetenje mlade živine, gojenje sadnega drevja, uporabo umetnih gnojil ter zatiranje škodljivih rastlin na travniku in njivi. Poslušalci so sledili zelo vestno in z velikim zanimanjem besedam predavatelja. Med predavanjem se je zgodil zelo zanimiv slučaj, ki nikakor ne sme ostati prikrit javnosti. Gospod predavatelj se je pripeljal na predavanje iz Kamnika. Med potjo je njegovo strokovnjako oko zapazilo zemljišče, ki je že od daleč kazalo, da ga obdeluje umen in napreden kmetovalec. Poudarjal je, da se na zemljišču samem vidi, kako je obdelano in kakšne uspehe bo imel gospodar od tega. Seveda je proizvedel na leu mesta imo tega umnega kmetovaleca. Vsakdo si more predstavljati, kako zadoščenje je živel ta posestnik, ko je pri predavanju slišal na lastna ušesa hvalo svojemu delovanju od strokovnjaka, ki ga ni poznal. Našemu sosedu g. I. Grjazaru, ta je bil namreč naš slavljence, čestitamo najpripronejšo k priznanju iz ust strokovnjaka ter ga prosimo, da nam pomaga s svojim znanjem, da si tudi mi opomoremo.

RAJHENBURG. Prošli ponedeljek se je v tukajšnji farni cerkvi poročil ugledni naš sokolski starosta br. Blaž Jeriček trgovec in gostilničar, z gđ. Mici Miklavčičevo iz ugledne trške obitelji. Kumovali so: starosta breziškega Sokola br. dr. Zdošek, tukajšnji postajonačelnik br. Srečko Rainer ter ženinov brat. Po prihodu iz cerkve so sokolski prapreli člani Sokoli v kroju in špalirju. V imenu društva je izrekel prisrčne čestitke br. Bogdan Zobenica. Za brat ski pozdrav se je zahvalil br. dr. Zdošek in nato vsakemu bratu posebej še ženin in nevesta. Zdravo, na mnoga leta!

VRANSKO. Potovanje po naši krasni rivijeri je priredila pretekli teden tukajšnja podružnica Jugoslov. Matice — v sklopih njihovih slikah. Predavatelj, g. Senik je podal v kratkih, pa zanimivih potezah zemljepisne in zgodovinske skice demonstriranih slik. Predavanje je bilo dobro obiskano. Diapozitive, ki so last centrale J. M. toplo priporočamo vsem društvom, ki so v posesti skoptikona.

MALA NEDELJA. Narodno kulturno društvo priredi ob priliki prvega javnega nastopa malonedeljske godbe veliko javno tombolo, katero je tako razširilo, da se je lahko udeležiti tudi širše zunanje občinstvo. Te dni je razposlalo karte v razprodajo vsem malonedeljskim rojakom in prijateljem društva. Prosimo prijatelje ljudske prosvete, da z nabavo kart sodelujejo pri zgradbi prosvetnega doma v rojstnem kraju dr. Razlaga, za služnega prvoboritelja lepe naše Priekije.

MURSKA SOBOTA. Podmladek R. K. drž. meščanske šole v Murski Soboti priredi dne 3. maja ob 8. uri zvečer in 4. maja ob 3. uri popoldne pravilnično igro s petjem in plesu v III. dejanjih »V kraljestvu palčkov«. — Kritika je pač že uvrstila to delo kot eno izmed najboljših, opozarja se le, da obeta biti prireditve res nekaj lepega. V ta namen se bo postavil novo slikan oder, igri primerna garderoba itd.

KNJIGE. Ieposlovne in znanstvene, literarne vrednosti, v vseh jezikih, kupuje po najvišjih cenah vedno »Ljudska knjižnica« v Mariboru, Narodni dom I.

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama.

Sreda, 30.: »Ana Karenina«, delavska predstava. Izv.
Četrtek, 1.: Zaprt.
Petek, 2.: »Dom«. P.
Sobota, 3.: »Hamlet«. B.
Nedelja, 4.: »Kamele skozi uho šivance«. Izv.
Ponedeljek, 5.: »Ana Karenina«. C.

Ljubljanska opera.

Sreda, 30.: »Evgenij Onegin«. C.
Četrtek, 1.: »Carjeva nevesta«. Izv. Premijera.
Petek, 2.: »Manon Lescaut«. A.
Sobota, 3.: Možiček in plesni večer, mladinska predstava ob štirih popoldne. Izv.
Nedelja, 4.: »Carjeva nevesta«. Izv.
Ponedeljek, 5.: Zaprt.

Mariborsko gledališče.

Sreda, 30.: »Traviata«. E. (Delavska predstava pri znatno znižanih cenah.)
Četrtek, 1.: Zaprt.
Petek, 2.: Zaprt.
Sobota, 3.: »Knežinja čardaša«. Premijera. Izv.

Francoski kvintet v Ljubljani

Sinočnji koncert znamenitih francoskih umetnikov na pihala se je vršil ob slajni udeležbi občinstva in je uspel nad vse pričakovanje dobro. Velika unionska dvorana je bila skoroda razprodana in navdušenje je raslo od točke do točke. Ko je prvi, v barvi nam še skoraj nepoznani akord klasično umerjenega Mozartovega kvinteta za obo, klarinet, fagot, rog in klavir zavnel, je vse občinstvo kar zavzeto prisluhnilo. Dvornica, doživela, ne izumetničena tehnika, čustveno prednažanje in nenavadna tenkostihnost za dinamično finocno so vplivale, da smo z napeto pozornostjo sledili nadaljnjim točkam. Vodilni glas oboe, ki jo je mojstrsko obvladoval g. Louis Bas, je zvenel nežno, idilično, z lahkim violin-skim vibratom. Rog je v večjih rokah g. Julesa Vialeta pel romantično, čustveno s mehko toplino. Klarinet g. Achillea Grasa in fagot g. Edouarda Henona sta se v vzorni skromnosti ves čas prilagodila ansamblu in sta le tuptam izstopila z značilno zabarvanostjo. Tudi pianist g. Lucien de Flagny, ki smo ga že enkrat imeli priliko slišati, se je tudi topot izkazal čustvenega komornega spremljevalca, ki ni stili svojega mojstrskega obvladovanja instrumenta v ospredje.

Mladi flautist g. René le Roy je izvalil iz plemenitega nihala vso milino, ki jo

premore ta posebno pri orientalskih narodih priljubljeni instrument. Njegovo globoko občutno prednažanje je izvalo burno odobravanje in moral je še dodati prelepo Bachovo sonato za flauto solo.

Modernega francoskega skladatelja Roussela kvintet za flauto, obo, klarinet, fagot, rog in klavir je skladba izredno impresivnostnega značaja in morda ravno vsled tega ni mogla tako vžgati kakor sledeči Rimski-Korzakov Scherzo, ki je res pristno ruski.

G. Jules Vialet je nato podal s plemenitim čustvanjem malo skladbično znamenitega francoskega začetnika impresionizma, Paul Dukasa. Tehnično nedosežno podana skladba je napravila globok vtis.

Pianist Lucien de Flagny je izborno zaigral nekaj pianističnih točk, med katerimi je najbolj zanimal Debussyjev Gradus ad Parnassum iz zbirke Children's Corner.

Višek večera je tvorila zame Jonge nova rapsodija za pihala in klavir. Instrumentalno silno zanimiva skladba, v kateri kar mrgoli orkestralnih efektov. Pa tudi muzikalno jako izrazito delo s pestro barvitostjo in živahnim ritmom, ki so ga navdušeni umetniki podali naravnost klasično lepo.

Včerajšnji koncert lahko imenujemo enega najlepših in najuspešnejših v tej sezoni; navdušenja kar ni hotelo biti konec in namah priljubljani umetniki so se morali večkrat zahvaliti vzhiceni publiki za zasluženi aplavz.

L. S.

Sporod sobotnega koncerta »Slavica« v Ljubljani. 1.) Smetana: Overture iz Libuše, orkester; 2.) Rimski-Korzakov: Arijia Sobakina iz opere »Carjeva nevesta, Rahmaninov: Gospod je vstal, poje g. Betetto; 3.) Brnobić »Jadna draga, »Mesečina«, Gerbić: Žitno polje, Adamić »Ecce Dolor«, poje mešani zbor; 4.) Čajkovski: »Marche Slave«, orkester; 5.) Lajovic: »Zunaj rahlo sapica pihaj«, Brnobić: »Jutro«, Gliere: »Mi plovemo« poje ga. Lovčeto; 6.) Premr! »Solna pesem sv. Frančiška«, sopran (Lovčeto, bas Betetto), mešan zbor in orkester; Premr! »Jugoslovanska himna«, mešan zbor in orkester. Vstopnice v Matični knjižnici.

II. intimni večer »Kluba mladih« v Ljubljani. V ponedeljek, 28. aprila zvečer se je vršila druga soareja »Kluba mladih«, na kateri so se izvajale nove skladbe Fr. Matije Bravničarja. Program je obsegal več klavirskih in pevskih točk. Največji uspeh so imele pesmi, ki jih je pela gđ. Rozumova, mlada sopranistka, ki se je mahoma vpeljala v našo opero. Na večeru je dalje samostojno nastopila gđ. Vogelnikova, ki je z najlepšim uspehom zaigrala nekaj klavirskih skladb. »Rdeča roža«, »Valček v lis moli« ter »Andante espressivo« so bile uspele točke večera. Sodelovali so še gg. Matačić, Balatka in Neffat ter tenorist Banovec.

»Posener Tageblatt« o Marc. Sewilskem. V št. 92. piše »Posener Tageblatt« o ljubljanskem opernem tenoristu g. M.

Domače vesti

HIP, HIP, TMA, TMA, TMA!

Lanska slava brandiratorjev in drugih 16 njegovih kolegov ni dala spati reformatorjem našega gumastrata. Letos so pristali svetlobe, revolucije in napredka uvedli zopet več novosti. Ena je, da imajo nov avto Jugohag za škropljenje ulic. Vozil brez benzina, hrani 40 % in škropi prav lepo. Povsodi drugod bi imel uspeh. V Ljubljani ga ne bo imel. Kadar ni dežja, z blatom, imamo prahu za izvoz. Kako bi odvrnili pozornost od tega dejstva? Prašni direktorji so z brandiratorjem dolgo konferirali. Ker jim tudi cirkusi v Mestnem domu niso obetali zaželjenega uspeha, so jo očerjeli končno pogurvali in sklenili, da mora dolejš temna Ljubljana sredi sobodne noči zasijati v luči napredka. Uvedli so nov plin, nakar so vse mestne leščorbe pričele bleti kakor svetopisemske lučke, ki jih mestni očetje skrivajo pod škaf. V šentpeterskem «firku» je pa nočjo pošlo olje ne samo nesamopetnim, ampak tudi razumnim devicam. Ves šentpeter je zavil v črno temo, vse lučke molče brobetajto memento, samo v srečih in glavah magistratove koalicije je strašno svetlo. Začasno prebivalstvo Tivolija baje namerava svoje nočne zabave prenesti v šentpetersko dolino, kjer je razsvetljava zanesljivejša za njih svrhe. Zato žele našemu gumastratu še mnogo takšnih svetlobnih efektov in mu navdušeno kličejo trikratni gromoviti hip — hip, t'ma, t'ma, t'ma!

M. A. C.

* Kralj odpotuje v Niš. Kralj napravi danes in jutri kratek izlet v Niš, pa se nato takoj vrne v Beograd.

* Zrinjsko-Frankopanska proslava v Zagrebu. Danes je 253. obletnica mučeniške smrti Zrinjskega in Frankopana. Kakor vsako leto se tu i danes v Zagrebu vrši svečana proslava, ki je tokrat temo znamenitejša, ker so nanjo dospeli beograjski Sokoli. O poteku proslave, ki pomeni veliko manifestacijo jugoslovenske sokolske in nacionalne misli, bomo poročali.

* Iz «Uradnega lista». «Uradni list» objavlja v večerajši številki med drugim: Odločbo o ustanovitvi sanitetnih inspektorjev in njih pristojnosti, pravilnik o uporabljanju znakov za obelodavanje vodne poti ter naredbo o izpremembi naredbe glede zaštite industrijske svojine z dne 12. marca 1921.

* Osebnostni urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu razpisuje natečaj za popolnilev mesta generalnega direktorja tega urada z letno sistemizirano plačo 12 tisoč dinarjev, z letno položajno plačo 45.000 Din in s pripadajočo krajevno in rodbinsko doklado. Zahteva se popolna fakultetna izobrazba. Prošnje je vložiti do 20. maja. Interesenti se opozarjajo na razpis v «Uradnem listu» z dne 29. aprila.

* Razpisane službe. Inspektor ministva za narodno zdravje razpisuje eno mesto računovodje in eno mesto lekarnarja, nadalje sedem mest okrajnih desinfektorjev, in sicer za okraje Brežice, Črnomelj, Konjice, Kranj, Litija, Ljubljana in Novo mesto. Interesenti se opozarjajo na razpis v «Uradnem listu».

* Nov brzovalnik na progi Beograd-Ljubljana. Iz Beograda nam poročajo: S 1. junijem bo na progi Beograd-Ljubljana-Jesenice-Monakovo zopet uveden podnevni brzovalnik, ki je lani poleti vozil preko Karlova. Sedaj bo vozil preko Zagreba in Zidanega mosta. Odhajal bo iz Beograda ob 7. zjutraj, iz Zagreba ob 6. zvečer ter bo prišel v Ljubljano okrog 9. ure, na Jesenice pa okrog 11. ponoči. V nasprotju meri bo novi brzovalnik odhajal iz Jesenice ob 7. zjutraj, iz Ljubljane ob 9. ter bo prišel v Zagreb okrog 12. v Beograd pa okrog 11. zvečer. Ta vlak bo imel tudi direktne vagone Beograd-Bled in nazaj. Vozni red Simps-

Sovlskem v vlogah «Elesarja» v «Zidoviki» in «Manriku» v «Trubadurju» jako laskavo. Glede prve partije piše: «Sovlskemu je dan dar, da potegne publiko za seboj ne le s svojo melodično glasovno silo, da ima prepričljiv izvajanje vodilnih arit, nego ima tudi igralsko gesto, ki je dramatič. dogodkom zelo ustrezljiva. Publiku mu ni vzklikala priznanja po krivici. Glede «Manrika» piše: «To pot se nam je predstavil v novi luči, ki ni nezanimiva v primeri s predstavami, ki nam jih je Veliko gledališče nudilo do sledi. G. M. Sovlski ima lirski tenor, ki ga lahko smatramo za čudilnega slepilca. Arije podaja učinkovito. V dramatičnosti je G. Sovlski izvrsten. Mož zna nekaj!» itd.

Kulundžičeva «Polnoč» na pariškem repertoarju. Josipa Kulundžiča drama «Polnoč», ki je dosegla velik uspeh v Zagrebu in Beogradu in katero so sprejela v repertoar tudi poljska gledališča, je sedaj prestavljena na francoski jezik in se uprizarja tekom prihodnje sezone v Parizu (gledališče Champs Elysées). Prevod je oskrbel g. Ivo Strel.

Poljsko gledališče gostuje v Zagrebu? Uprava zagrebskega gledališča je v pogajanjih z režiserjem Ivovskega gledališča Henrikom Barwinkskim, ki je pred dvema letoma v Lvovu režiral Kosorovo dramo «Polar strasti». Barwinski namerava sestaviti ansambel najboljših poljskih dramskih igralcev in nastopiti z njimi v Zagrebu. Gostovanje je navedeno

lon ekspresa bo od 1. junija tudi precej spremenjen ter bo ta vlak odhajal iz Ljubljane proti Zidanemu mostu že okrog pol 5. zjutraj, prihajal pa bo iz Beograda, odnosa iz Zagreba šele proti ponoči. Vozni red ostalih vlakov na progi Ljubljanske direkcije ne bo mnogo spremenjen.

* Zlata poroka. Včeraj sta praznovala v Sv. Križu veleposestnik g. Tomaž Mrevlje in njegova soproga Antonija redko slavile zlato poroko. Spoštovanima in uglednima slavljencema iskreno čestitamo in jima ključemo: Še na mnoga leta v krogu cenjene družine.

* Smrtina kosa. V nedeljo, dne 27. t. m. je umrl po kratki bolezni v starosti 78 let g. Franc Prekoršek, posestnik na Prekorjih pri Voljaku. Blagopokojni je vrgoljivo vzorno več sinov, med njimi našega odličnega somišljenika politično in narodno kulturnega delavca g. Ivana Prekoršeka, upravitelja javne bolnice v Celju. Pogreb se je vršil v terek na voljaško pokopališče. Pokojniku blag spomin, težko prizadetim preostalom pa naše odkrito sožalje. — V Mariboru je umrl včeraj v starosti 32 let trgovec g. Sergej Vabič. Pobralla ga je sušica. Pogreb se vrši v četrtek ob 4. popoldne na mestno pokopališče v Pobrežju.

* Smrt v tujini. V Clevelandu v Združenih državah sta umrla dva naša rojaka: Josip Drenik iz Gornje straže, ki je bil v Ameriki 22 let in Franc Eplj iz kočevskega okraja, star 89 let. Zapušča vdovo in dva otoka. V Pittsburgu pa je umrla Zola Renigar, rojena Samsa, iz lirske Bistrice. Umrla je vsled zadrževanja krvi v starosti 86 let.

* Posiv. Vljudo prosim slovenske pisatelje-dramatike, skladatelje, virtuozne, igralce, pevce, pevke, gledališka in glasbena društva in kritike (gledališke in koncertne poročevalce), da mi blagovolijo v najkrajšem času pisмено naznaniti svoj sedanji naslov. Francosko združenje «Association française d'expansion et d'échanges artistiques», Paris Palais Royal, me je naprosilo, da naj mu sestavim in vpošljem seznam slovenskih gledaliških in glasbenih tvorcev. Gre za francosko-slovenske umetniške stike in sestavo obširnega biografskega slovarja. Čim prejjem naslove, pošljem vsakemu posamezniku tozadevno vprašalno polo. Dr. Pavel Karlin, Ljubljana, Gorupova ulica 8.

* Vintgar zopet odprti. Zimske povodnji so napravile v našem lepem Vintgarju ogromno škodo na potih in galerijah. Zveza za tujski promet v Sloveniji je s velikimi finančnimi žrtvami ukrenila vse potrebno, da bode soteska že s 1. majem zopet dostopna občinstvu. Da se vsaj deloma pokrile ogromni stroški za ta popravila, se je zvišala vstopnina za letos na 3 Din za osebo. Vstopnice se dobijo pri vhodih v sotesko in pri Tourist-Officeu v Ljubljani. Priporočati je posej posebno sedaj, ko so slapovi vsled obile vode nadvse veličastni.

* «Klub plesovodij» v Ljubljani si je na svojem II. rednem letnem občnem zboru z dne 28. t. m. izvolil sledeči odbor: predsednik Černe L., podpredsednik Trošič Fr., tajnik Košček J. in blagajnik Jenko D.

* Udrženje vojnih invalidov, podružnica Celje, opozarja vse člane svojega okrožja, da so se uvedle nove članske knjižice s sliko, katero si naj posameznik član takoj preskrbi pri podružnici, ker so stare članske knjižice s 1. majem razveljavljene. Je v interesu članstva, da se čimprej zgleda pri podružnici in izvrši svojo dolžnost, da bo moglo biti deležno vseh bonitet, zlasti pa tudi trikratne brez plačne vožnje v letu, ker bodo knjižicam priložena tudi uverjenja za tiste, ki jih že nimajo.

* Savska gasilska župa v St. Vidu nad Ljubljano proslavi letošnji praznik svetega Florjana v nedeljo 4. maja z velikimi svečanostmi, ki se jih udeležijo društva iz vsega okoliša. Zbirališče je ob 8. pred gasilskim domom, nato z vojaško

godbo odhod k maši, po maši sprevod nazaj do gasilskega doma, kjer bodo izročena odlikovanja zaslužnim gasilec. Nato se vrši 2. redna župna skupščina, popoldne ob 3. pa pri «Jagru» ljudska veselica v korist župnemu podpornemu skladu za onemoglo ter ponesrečene gasilce in njih svoje. Sodelujejo vojaška godba in gasilski pevski zbori. Srečolov, šaljiva pošta itd. Vstop prost.

* Uspesobljnostni izpiti pred izpraševalno komisijo v Mariboru so se vršili v času od 23. do 29. aprila t. l. pod predsedstvom ravnatelja M. Pirca. Izpiti so napravili: a) za meštanske šole: Smuljak Ivan; b) za osnovne šole: Likar Marija, Fraso Pavla, Korbar Franc, Gselman Roza, Racek Ada, Kozar Franjo, Zega Josip, Straus Marija, Komar Ljudevit, Hlebec Ivan, Kristl Angela, Kutin Antonija, Majer Srečko, Pohar Joško, Grubelnik Mija, Mihev Metka, Knapič Viktor in Pauscha Ana. c) dodatni izpiti za osnovne šole so napravili 3 kandidati (Inje); d) specialni izpiti iz francoščine je napravila strokovna učiteljica Sona Pavla. — Reprobiran je bil 1 kandidat, med izpitom je odstopilo 5 kandidatov (Inj).

* Dražba lovšč. Pri okrajnem glavarstvu v Radovljici se bo vršila v sredo, dne 21. maja ob 10. popoldne v uradnih prostorih dražba lovšč občin Kamna gorica, Lancovo in Ribno za dobo 4 let in 11 mesecev, t. j. za 7 s od 1. julija 1924. do 31. maja 1929. Dražbeni pogoji so na vpogled med uradnimi urami na okrajnem glavarstvu.

* Javna dražba občinskega lora pri St. Lovrencu pod Pročinom pri Storah se ni mogla vršiti, ker ni bilo ponudnikov. Radi tega se razpisuje ponovna dražba na dan 8. maja ob 10. uri pri okrajnem glavarstvu v Celju, soba št. 9. Lovišče obsega 1159 ha 27 a 72 kvadratnih metrov. Izključena cena in vadij znašata po 8500 Din.

* Prvi ženski duhovnik v Jugoslaviji. V občini Prios v Novem Sadu je prošlo nedeljo prvič pridigovala prva reformatorska duhovnica Olga Novak. Po službi božji je orožništvo zaslišalo njo in reformatorskega pastora Aleksandra Hada, ker sta v pridigo vmešala nekaj politične zmesi.

* Okostje novorojenčka je našel dne 22. t. m. na tako zvanem «Rajnskem talu» na kolovozni poti v gozdu ob Borovnici, župan Gašper Švigelj iz Dil. Po okostju se je dalo sklepati, da je ležalo že več mesecev na prostem.

* Ribljeva sreča. Iz Črnomlija se nam poroča, da je učiteljica Anica Šetina vjela te dni na trnek 7 in pol kilograma težko ščuko v Lahinji. Nenavadni plen sta ji pomagala izveči sodnik Češarek in učitelj Štrubelj.

* Stekel pes v Horjulu. V horjulski okoliščini se je pojavil te dni stekel pes, ki je ogrizel petlegnega dečka Josipa Lušina iz Horjula in eno kokoš. Orožniki so pra pobili in tako odstranili nadaljnjo nevarnost. Dečka so odpeljali v Zagreb, a ker v tamkajšnjem Pasteurjevem zavodu ni bilo več prostora, so ga oddali v enak zavod v Veliki gorici.

* Posledice alkohola. Pri Sv. Trojici v Slovenskih gorah so prošlo zadnja blagoslovili nove zvonove. Pri tej priliki seveda tudi ni manjkalo pijaše. Pijani fantje od Sv. Benedikta so se speli in ubili krojaškega pomočnika Nekopa na razpotju med Sv. Lenartom in Sv. Trojico. * Skrivnostni umor v Subotici. Posestnik Benjamin Jerković v Subotici je pred večerajšnjim zvečer oddal na svojo ženo dva strela iz revolverja ter potem ustrelil svojo tačilo in samega sebe. Žena bo morebiti ostala pri življenju. Vzrok rodbinske drame še ni pojasnjen.

* Vlak ženi odredal glavo. Osební vlak, ki je v noči od 26. do 27. aprila vozil iz Zagreba v Osijek, je pri Rovišču povozil neznan žensko. Na progi so je našli z odrezano glavo. Kako je žena prišla na progo, še ni pojasnjeno. Najbrže gre za samomor.

DRUŽABNI VEČER
LJUBLJANSKIH DOBROVOLJCEV
v četrtek ob 20. v veliki dvorani «Uniona».

V petek ob 11. v vojašnici kralja Petra slovesna izročitev češkoslovenskih odlikovanj desetorici dobrovoljcev — Slovencev.

Iz Ljubljane

u— Zavrnjen rekurz mestne občine. Proti odloku pokrajinske uprave, s katerim je bil razveljavljen svojočasni sklep črno-rdeče koalicije glede famozne gasilske «reformne». Mestna občina je vložila proti temu odloku pritožbo ter je vse postavke za nove gasilske funkcije sprejela v letošnji proračun, ki je bil od večine odobren. Sedaj je ministrstvo rekurz mestne občine zavrnilo ter potrdilo odlok pokrajinske uprave odnosno velikega župana.

u— Jurjevanje na ljubljanskem gradu bo v nedeljo 4. maja ob 8. zjutraj do mraka. Kot vsako leto bo tudi to leto prava narodna prireditev. Šentjakobskotnovski podružnici CMD zavzameja ves obširen senčnat prostor pred gradom, šentpeterski pa na grajskem dvorišču. Vse podružnice tekmujejo v pripravah, da nudijo tisočem udeležnikom čim več zanimivosti. Pred gradom igra vojaška godba, na dvorišču pa železničarska.

u— Izpiti iz slovenske stenografije. — Pred izpraševalno komisijo v Ljubljani so se pred večerajšnjim vršili usposobljenostni izpiti za pouk slovenske stenografije na srednjih in njim sorodnih šolah. Priglasili so se štirje kandidati, oziroma kandidatinje, ki so vsi z uspehom prebili izpiti in sicer: Zlatka Albert. A.

Vodušek, Seta Vodušek — vse tri z odliko — in Ivan Pilgram.

u— Občni zbor Kluba Primork se vrši v pondeljek, 12. maja t. l. v damski sobi kavarne «Emona» ob 4. popoldne. — Dnevni red: 1. Poročilo funkcionarjev, 2. Volitev odbora, 3. Služajnosti. K obilni udeležbi vabi vse članice odbor.

u— Rdeči križ. Opozarjamo, da bo ustanovni občni zbor Ljubljanskega Občasnega odbora društva Rdečega Križa SHS v pondeljek, dne 5. maja t. l. ob 6. uri popoldne v Mestnem domu.

u— Gremij trgovcev v Ljubljani nazarjanja, da bodo trgovine v četrtek dne 1. maja odprte. Predsednik.

Kino „Ljubljanski dvor“

! Danes nov spored !

Od danes 30. aprila do sobote 3. maja
Umetov slovitga nemškega književnika

Frank Wedekinda

Pomlad

= je prišla...

(„Frühlingserwachen“)

Tragedija v 5. dejanjih, v glavnih vlogah Hertha Muller, G. Fepp, K. Eichinger, Charles Willy Kaiser, Leopold v. Ladebur, Erich Kaiser Ti. a. Magnus Stifter, Frieda Richard Reizla L. Kolm in J. Fleck

Frank Wedekind je eden onih nemških književnikov moderne dobe, čijih dela so žela med kritiki in občinstvom obilo priznanja, deloma pa vzdignila vihar ogorčenja in burnih protestov, in ki je imel obvpriporitvi svojih dram trdovratne borbe s strogo nemško cenzuro. Znana dramaturga Lanz in Fleck nam podajata njegovo tragedijo

«Frühlingserwachen»

s potrebnimi izpremembami v okvirju povesti, ki jo predloči oče svojemu seksualno se prebujajočemu sinu. Najzanimivejša nam tem filmu je, da je izbrala režija za interpretata glavnih vlog, dveh gimnazijcev, otožnega Morica in energičnega Melhiorja, dva pristna simpaticna srednješolca Julija Eppa in Karla Aichingerja. Publiku se lahko uveri, da sta komu svoji težavni nalogi ter da igra ta svoji vlogi s prepričevalno realistično in navljetito. Neprekosljiva sta tudi Frida Richard in W. Kaiser.

u— Brivnice bodo v četrtek, 1. maja ves dan zaprte. Načelstvo.

u— Trgovine in prvi maj. Iz krogov trgovskih nastavljenecv nam pišejo: Skoro v vseh podjetjih bo letos na prvi maj počivalo delo. Pač pa je gremij trgovcev sklenil, da ostanejo trgovine ves dan odprte. Trgovske nastavljenice je sklep gremija dirnil tembolj neprijetno, ker so bile lani trgovine odprte samo do 10. popoldne in je bilo občinstvo s tem popolnoma zadovoljno.

u— Zdravstveno stanje v Ljubljani. Po uradnih podatkih se je v Ljubljani prošli teden rodilo 33 otrok (16 moškega in 17 ženskega spola), med temi en mrtvorjenček, umrlo pa je 10 moških in 15 žensk, skupaj torej 25 oseb in sicer: 4 osebe za pljučnico, 3 za jetiko, 3 za srčno hibo, 2 za življensko slabostjo, 1 za zastrupljenjem rane, 1 za množnasko kapjo, 1 za rakom, 10 pa vsled drugih naravnih smrtnih vzrokov. Na dušljivem kašlju so prošli teden obolele tri osebe.

u— Umrli v Ljubljani. Včeraj so bili prijavljeni sledeči smrtni slučaji: Marjan Milohnoja, sin umirovljenega finančnega nadsvetnika, 18 let. — Fran Kristan, delavec, 69 let. — Anton Poje, hiralce, 25 let.

u— Policijske prijave. Od pondeljka na terek so bili prijavljeni policiji sledeči slučaji: 1 goljušija, 8 prestopkov cestnega policijskega reda, 2 prekorajčni policijske ure, 1 ogrožanje telesne varnosti, 1 prestopke obrtnega reda in 1 prestopke nedostojnega vedenja.

«TOMBOLA»

nizjih poštinih uslužbencev se vrši v nedeljo, 4. t. m.

Kupujte srečkel Krasni dobitki!

Vremensko poročilo

Ljubljana 29. aprila 1924.

Kra opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	757 8	12 2	Jug. vzhod	oblačno	—
Ljubljana	14.	755 6	19 6	Jug. zap.	več obl.	—
Ljubljana	21.	754 0	15 0	vzhod	„	—
Zagreb	7.					
Beograd	7.					
Dunaj	7.	756 1	10 0	zapid	dež	2 0
Praga	7.	752 3	10 0	Jug. zap	„	1 0
Brno	7.	755 4	9 0	bresvetra	oblačno	1 0

V Ljubljani barometer nižji temer. vlnaka

Dunajsko vremensko poročilo. Vremenski položaj se je zelo poslabšal. Skoraj vse avstrijske vremenske postaje

Iz Maribora

a— Za proslavo 1. maja pripravljajo socialisti jutranjo budnico z godbo, obhod po mestu, manifestacno zborovanje na Rotovškem trgu, kjer bosta imela slavnostne govore dr. Korun iz Ljubljane in Melh. Cobal iz Zagorja. Popoldne imajo še gostilniško ljudsko veselico. — Klerikalni socialisti pa bodo imeli najprej mašo v frančiškanski cerkvi, nato zborovanje v klerikalni banki, popoldne pa obiščejo romarsko božjo pot pri št. Petru. Tudi neka narodna delavska organizacija napoveduje za popoldne zborovanje v veliki dvorani Narodnega doma. Na dnevnem redu je govor o bodočnosti socializma. Govorniki niso javljeni. Popoldne priredi podružnica Zveze jugoslovenskih železničarjev majsko proslavo v sokolskem domu na Studencih, kjer sodeluje godba Drave.

a— Razprava dr. Lajnič in dr. Pfeiffer se ne vrši dne 1. maja, ampak je radi obočlosti dr. Lajniča preložena na 22. maja.

a— Vstopnice za koncert «Državnega ženskega učiteljskega» v Mariboru, dne 3. maja se dobijo v trgovini Zlate Bričnik v Slovenski ulici.

a— Dobrodelna tombola v prid Otroške bolnice v Mariboru. Dne 4. maja ob 14. se vrši na Glavnem trgu velika dobrodelna tombola v prid otroške bolnice v Mariboru. Glavna darila so: 1. Dragocen srebrn pas, izdelan iz kronskega srebra, ročno delo; 2. Voz premoga; 3. 6 garnitur moškega perila; 4. Usnje (koža in podplati); Manjši darovi: 10 dobitkov v vrednosti 200 do 250 Din, 50 dobitkov v vrednosti 100 Din, 100 dobitkov v vrednosti 50 Din, 300 dobitkov v vrednosti 10 do 20 Din. Karte komad po 2 Din so v predprodaji v trgovinah Z. Bričnik, Slovenska ulica, A. Vertnik, Sodnijska ulica, potem v trafikah v Slovenski ulici, Gosposki ulici in na Glavnem trgu ter na Koroški cesti. Kdor ve, kako omejeni so prostori v naši javni bolnici, spozna silno potrebo otroške bolnice za naše kraje. Zato se obračamo do naše javnosti s prošnjo, da nas tokrat ponovno podpre in pomnoži s tem sklad za zgradbo otroške bolnice. Mariborsko slov. žensko društvo.

a— Težka nesreča pri igri. V Mariboru se je prošli nedeljo pripetila težka nesreča. V Smetanovi ulici so se dečki igrali s flobortom. Pri tem je izstrelek osemletnega I. Hriberška zadell v čelo in obital v možganih.

Iz Celja

c— Razstava obrtno-nadaljevalne šole v Celju se je vršila ob zaključku šolskega leta v nedeljo, dne 27. t. m. v prostorih meštanske šole. Iz posameznih razstavljenih predmetov je mogel skopati vsak obiskovalec razstave, kako vzorno deluje ta šola za povzdigo izobrazbe obrtniškega naraščaja. Videti je bilo mogoče, kako razveseljivo napreduje naši vajenci pod večjo roko narodnega učiteljstva in kako lepi uspehi se lahko dosežejo, ako vlada potrebna prisrčnost med vzgojitelji in učenci.

c— Nočno lekarniško službo ima ta teden v Celju lekarna «Pri orlu» na Glavnem trgu.

c— Občni zbor ribarskega društva v Celju se je vršil dne 26. t. m. v gostilniških prostorih hotela Balkan ob jako lepi udeležbi slovenskih in nemških članov. Iz udeležbe Nemcev je bilo očitno, da so se, čeprav bolj sramežljivo kakor v Mariboru, hoteli polastiti tega društva. Dobro organizirana predpriprava, zlasti pa polnoštevilna udeležba članov iz Laškega in Rimskega toplice, je na občnem zboru že v kali zatrla njih nakano in preprečila narodno sramoto, ki se je zgodila v Mariboru. Po kratkem poročilu odbora so se vršile volitve, pri katerih si Nemci, zavedajoč se prevelike premoči slovenskih članov, svoje liste sploh niso upali predlagati. Ker je dosedanji predsednik dvorni svetnik dr. Kotnik iz tehtnih razlogov zopetno izvolitev odklonil, je bil izvoljen sledeči novi odbor: predsednik dr. Ljud. Bremec, sodnik upravnega sodišča, podpredsednik Vladimir Lipold, rudarski nadsvetnik, tajnik Polde Mejavšek, blagajnik Ant. Zorko, vodni nadzornik Franc Tramsch, odborniki: Fr. Čajko, postajenskičnik na Polzeli, Fr. Kokalj, višji revident v Rimskega toplicah, Alojz Rihteršič, okrogdar v p. v Celju, dr. Fr. Roš, odvetnik in župan v Laškem, Dušan Zanger, trgovec v Celju in Anton Zdobšek, učitelj v Storah. Letna članarina 30 Din ostane še za nadaljnje leto. Tudi cena za ribiške karte ostanejo iste. Ribarsko društvo ima pod Pečovnikom lepo urejeno vališče, kjer ima narojenih okrog 17.000 sulajih iker. Odboru žal letos ni bilo mogoče dobiti postrvskih iker, vsled česar posameznim reflektantom ni mogel nuditi postrvskega zaroda.

a— Razstava obrtno-nadaljevalne šole v Celju se je vršila ob zaključku šolskega leta v nedeljo, dne 27. t. m. v prostorih meštanske šole. Iz posameznih razstavljenih predmetov je mogel skopati vsak obiskovalec razstave, kako vzorno deluje ta šola za povzdigo izobrazbe obrtniškega naraščaja. Videti je bilo mogoče, kako razveseljivo napreduje naši vajenci pod večjo roko narodnega učiteljstva in kako lepi uspehi se lahko dosežejo, ako vlada potrebna prisrčnost med vzgojitelji in učenci.

c— Nočno lekarniško službo ima ta teden v Celju lekarna «Pri orlu» na Glavnem trgu.

c— Občni zbor ribarskega društva v Celju se je vršil dne 26. t. m. v gostilniških prostorih hotela Balkan ob jako lepi udeležbi slovenskih in nemških članov. Iz udeležbe Nemcev je bilo očitno, da so se, čeprav bolj sramežljivo kakor v Mariboru, hoteli polastiti tega društva. Dobro organizirana predpriprava, zlasti pa polnoštevilna udeležba članov iz Laškega in Rimskega toplice, je na občnem zboru že v kali zatrla njih nakano in preprečila narodno sramoto, ki se je zgodila v Mariboru. Po kratkem poročilu odbora so se vršile volitve, pri katerih si Nemci, zavedajoč se prevelike premoči slovenskih članov, svoje liste sploh niso upali predlagati. Ker je dosedanji predsednik dvorni svetnik dr. Kotnik iz tehtnih razlogov zopetno izvolitev odklonil, je bil izvoljen sledeči novi odbor: predsednik dr. Ljud. Bremec, sodnik upravnega sodišča, podpredsednik Vladimir Lipold, rudarski nadsvetnik, tajnik Polde Mejavšek, blagajnik Ant. Zorko, vodni nadzornik Franc Tramsch, odborniki: Fr. Čajko, postajenskičnik na Polzeli, Fr. Kokalj, višji revident v Rimskega toplicah, Alojz Rihteršič, okrogdar v p. v Celju, dr. Fr. Roš, odvetnik in župan v Laškem, Dušan Zanger, trgovec v Celju in Anton Zdobšek, učitelj v Storah. Letna članarina 30 Din ostane še za nadaljnje leto. Tudi cena za ribiške karte ostanejo iste. Ribarsko društvo ima pod Pečovnikom lepo urejeno vališče, kjer ima narojenih okrog 17.000 sulajih iker. Odboru žal letos ni bilo mogoče dobiti postrvskih iker, vsled česar posameznim reflektantom ni mogel nuditi postrvskega zaroda.

a— Razstava obrtno-nadaljevalne šole v Celju se je vršila ob zaključku šolskega leta v nedeljo, dne 27. t. m. v prostorih meštanske šole. Iz posameznih razstavljenih predmetov je mogel skopati vsak obiskovalec razstave, kako vzorno deluje ta šola za povzdigo izobrazbe obrtniškega naraščaja. Videti je bilo mogoče, kako razveseljivo napreduje naši vajenci pod večjo roko narodnega učiteljstva in kako lepi uspehi se lahko dosežejo, ako vlada potrebna prisrčnost med vzgojitelji in učenci.

c— Nočno lekarniško službo ima ta teden v Celju lekarna «Pri orlu» na Glavnem trgu.

c— Občni zbor ribarskega društva v Celju se je vršil dne 26. t. m. v gostilniških prostorih hotela Balkan ob jako lepi udeležbi slovenskih in nemških članov. Iz udeležbe Nemcev je bilo očitno, da so se, čeprav bolj sramežljivo kakor v Mariboru, hoteli polastiti tega društva. Dobro organizirana predpriprava, zlasti pa polnoštevilna udeležba članov iz Laškega in Rimskega toplice, je na občnem zboru že v kali zatrla njih nakano in preprečila narodno sramoto, ki se je zgodila v Mariboru. Po kratkem poročilu odbora so se vršile volitve, pri katerih si Nemci, zavedajoč se prevelike premoči slovenskih članov, svoje liste sploh niso upali predlagati. Ker je dosedanji predsednik dvorni svetnik dr. Kotnik iz tehtnih razlogov zopetno izvolitev odklonil, je bil izvoljen sledeči novi odbor

Iz življenja in sveta

Skrivnost egipčanske mumije

Pred nekaj leti je dobil zavod za umetnost v Minneapolisu v Ameriki iz starega egipčanskega mesta Tebe nenavadno zanimivo mumijo. Na leseni skatli je bil napis v hieroglifih, ki so pojasnjevali, da leži v krsti truplo Tašate, hčerke čuvalja zlate hiše «Amen».

Na notranjem pokrovu je bila vpodobljena glava egipčanske deklice iz visokih slojev — portret Tašate, kakršna je bila ko je molila in žrtvovala v templju velikemu bogu Amenu.

Rebra mumije so bila strta, glava pa je bila odrezana od vratu. Tašata je namreč bila kaznovana, ker se je pregrešila in svoji ljubezni.

Tašata je bila svečenica. Njen oče je bil višji svečenik. Njegov položaj je bil velik in upliven, čemur gre pripisovati dejstvo, da je bila deklica mumificirana, kajti sicer bi jo bili zakopali kamorkoli, da se maščujejo nad njeno pregreho.

Deklica je bila usmrčena, ko ji je bilo jedva 15 let. Pri nas velja starost petnajst let za zgodnjo in ljubezni. Treba pa je pomisliti, da v Orlentu dekleta hitro zore in da so pri dvanajstih letih razvite kot drugod pri dvajsetih. Znano je n. pr. dejstvo, da so v Egiptu in Orlentu deklice že pri dvanajstih letih zrele za poroko.

V egipčanskih templjih so služile nekatere svečenice za to gotovo dobo, druge pa za celo življenje. V času, ko so bile svečenice, so se morale deklice držati gotovih predpisov. Če se je kdaj katera pregrešila proti njim, je plačala prestopke z ostro kaznijo, ponajvečkrat s smrtjo.

Taka obljuba je bila čistost. Svečenice, katere srce je premagala posvetna ljubezen moškega, pa je morala pod batle in krole, ki so ji stili v roki, v zmečkanih rokah, da je izdihnila v strašnih mukah. Včasih pa so bile kazni tudi drugačne. Izneverjene svečenice so slekli, jih tesno povili v platnene povoje ter jim samo pod nosom pustili dve luknjiči za vdihavanje zraka. Nato so nesrečno bitje zadržali v temno grobnico, kjer je umrlo od lakote, žeje in slabega zraka.

Tempelj boga Amena, v katerem je služila Tašata, je bil eden najsvetljastnejših božjih hramov v celem Egiptu. V njem so bile čudovite shrambe z umetnimi vrvti ter vodometi, okoli katerih so skakali sveti tiči ibisi. V fasade in obeliske so bili vklesani hieroglifi, ki so pripovedovali svetu o slavi in bogastvu Zlate hiše.

Tašata je krmila posvečene hiše in prilivala v templju svetilnik olja. Nekoč je prišel v svetlišče mladenič. Tašata se je zaljubila vanj in ni mogla odleteti ljubezenski strasti. Ko se je doznanlo za nje greh, so prišli sužnji z nosilnicami ter odnesli Tašato pred sodišče, kjer so jo ukovali v verige. Zavarovali se je morala pred kipom malika okoli katerega so bili zbrani svečeniki z grozo vzbujajočimi maskami na svojih obrazih. Ti so jo obsodili po njihovih postavah na smrt.

Po krutem usmrčenju je bila Tašata skrita očem ljudi in zgodovine tistisolet. Šele moderna znanost, doba odkritja faraonskih grobov, jo je zopet oživelila ter prinesla na dan nakar je bila zapisana ta mračna in žalostna povest njene mladega življenja.

Ako paša adoptira sina...

Pred petinštiridesetimi leti je živel v Egiptu bogataš Sahadin paša. Bil je lastnik dobičkanosnih podjetij. Dasi že nekoliko star, je vzel l. 1880. k sebi neko mlado damo, po imenu Cassah. Iz tega zakona se je paši narodilo dete moškega spola, ki pa je šest let etaro umrlo. Smrt šestletnega otroka je očeta in mater silno potrla. Zalovala sta za njim več let in ker nista imela drugih lastnih otrok, sta naposled sklenila adoptirati dete moškega spola v

Aleksandriji, kamor sta v ta namen potovala l. 1893. V tamošnji sirotišnici sta paša in njegova žena izbrala nekega triletnega dečka, katerega so svojo čas kot novorojenčka našli na ulici, ter sta ga vzela za svojega. Dala sta mu ime Joseph Philippe Viktor.

Deček je užival najboljšo vzgojo v hiši Sahadin paše, ki je otroka tako vzljubil, da ga je sčasoma adoptiral ter podpisal tozadevni dokument. Temu se je žena upirala, toda zmagala je končno moževa volja. Kmalu nato je žena umrla. Paša pa se je pozneje preselil v Avstrijo. Umrli je v Salzburgu in po njegovi smrti se je začela pravda za bogato zapuščino.

To so reklamirali zase najprej pokojnikov sorodniki. Sahadinova sestra in njenih pet otrok. Naenkrat pa se je z istimi zahtevami pojavil tudi adoptirani sin Joseph Philippe Viktor. Predložil je obilastni dokumente, s katerimi je hotel dokazati svoje pravo sinovstvo. Prvi dokument je bil v obliki krstnega lista, katerega je izdalo neko župnišče v Salzburgu. V tem listu je stalo, da je paša prestopil v krščansko vero in da je imel kmalu po poroki z gospo Cassah razmerje z neko Marijo Schwarzovo. Adoptirani sin je bil baže plod te ljubezni. Drugi dokument je imel obliko poročnega lista. Izdala ga je neka občina na Nižnjavstrijskem. Ta dokument naj bi svedočil, da se je paša na skrivnem oženil tudi z Marijo Schwarzovo, materjo pozneje adoptiranega Josepha Philippe Viktorja.

Vendar se oblasti začele dvomiti v pristnost predloženih dokumentov. Po dobljenih informacijah so sorodniki adoptiranega sina zažili oblastem, češ, da hoče pridobiti dedščino, do katere nima nobene zakonite pravice, potom goljufije. Preiskava, ki so jo oblasti podvzele v tej zadevi, je prinesla na dan, da je krstni list ponarejen, a da je poročni list pravi; in tako se vleče sedaj na Dunaju pravda za milijardo premoženje Sahadina paše, dočim je njegov adoptirani sin Joseph Philippe Viktor pod ključem, kjer čaka obravnave radi poskušene goljufije. Pašini sorodniki so že izposlovali, da so oblasti v Rimu in Kairu dokumente adoptiranega sina proglasile za neveljavne in sedaj upajo, da pripade bogata dedščina samo njim.

× Eleonora Duse in kipar Rodin. L. 1905 je Eleonora Duse gostovala v Parizu. Zelela je spoznati kiparja Rodina ter je prošla nekega svojega in Rodinovega znanca, naj jo pelje v atelje slavnega umetnika. Odpeljala sta se v kočiji. Rodin je sedel pri svojem delu, ko sta vstopila. Po kratkem pozdravu si je Duse začela ogledovati atelje ter je obstala pred sliko «Vhod v peklo», katero je Rodin napravil na podlagi Dantejevega teksta «Divine comedie». Umetnica se je zapotila v molčanje in je pothoma začela recitirati mesto iz Danteja, na katero se je nanašal Rodinov kip. Rodina je občutil tako ganilo, da je pozneje v spomin na doživljeni trenutek napravil dve izmed svojih najznamenitejših del: «Bolest» in «Melanhollja».

× Ruski pisatelj Gorkij v Italiji. 26. aprila je dospel v Neapelj slavni ruski pisatelj Maksim Gorkij, katerega so začeli takoj obletavati novinarji, proseči ga za izjave o tem in onem. Gorkij jim je dejal, da je bil Lenin genij, da je njegov naslednik Rykov pravi slovanski tip idealista in da je Mussolini najspretnjši posnemovalac boljševikov v revolucionarnih metodah in njim odgovarjajoči taktiki. In novinarji so bili zadovoljni.

× Aretacija mednarodne tatinske družbe na Dunaju. Na Dunaju so te dni zasedli in aretirali opasno mednarodno tatinsko družbo, ki je kradla po hotelih. Tatovi so se specializirali na krajo vrednostnih predmetov in potnih listov ter so prišli v Avstrijo preko Fran-

cije in Švice, kjer so zagrešili celo vrsto deliktov tatvine. Potovali so celo v aeroplanih. Skupnemu nastopu francoskih, švicarskih in domačih dunajskih policijskih organov se je posrečilo, da je družba sedaj prišla na varno pod ključ.

× Cvetna nedelja v Petrogradu. Letošnji trg na cvetno nedeljo, najpriljubljenejša zabava ruskega ljudstva, je bil glasom petrogradskih listov zelo živahen. Mestna uprava v Petrogradu je prodala najboljšim kupcem na javni dražbi 236 prostorov in izkupila v celem do 7000 zlatih rubljev. Lani se je prodalo na ta dan samo 60 prostorov za trgovce. Te številke kažejo, da petrogradsko prebivalstvo narašča in da se boljši počuti nego prej.

× Velik in drag velikonočni pirotehnik. Nekaj lord v Londonu si je izmislil velikonočno darilo posebne vrste. Dal je napraviti 3 metre dolgo in poldrugi meter široko jajce in svile. Zunaj ga je dal okrasiti z dijamanti, znotraj pa ga je napolnil z bombami in čokolado ter ga je poslal v dar svoji nevesti. Bogataša je stalo velikonočno jajce nad 4 milijone Din našega denarja. V ilustraciji lordovih denarnih razmer bodi omenjeno še to, da je mož posestnik diamančnih polj v kolonijah.

× Par zanimivosti iz New Yorka. Mesto New York ima 4100 pismonoš. Vsakrati od njih dostavlja pisma približno 146500 ljudem. New York bo v bližnji bodočnosti kolosalno narasel. Že sedaj šteje mesto komaj polovico manj prebivalstva kakor ga je v vsej Jugoslaviji; strokovnjaki pa računajo, da bo New York v prihodnjem stoletju obhvalil 300 milijonov ljudi, t. j. pet milijonov duš manj kakor ima danes Anglija celokupnega prebivalstva. Vse železnice v Združenih državah ameriških prepeljejo na leto 1 milijard ljudi. Povlične, naduljene in podzemeljske železnice v mestu New York pa prepeljejo na leto dva in pol milijona ljudi. Iz teh števil se pravzaprav vidi, kako ogrožen je New York.

× Samomor sedemdesetletnega starca v sodu. V Orenoblu na Francoskem si je na zelo originalen način končal življenje sedemdesetletni starček Jean Baffet. Zaprl se je v velik sod, katerega je postavil nad 200 m globok prepad ter se pognal navzdol. Sod se je med skalovjem raztreščil in starček je priletel na tla v samih koscih. Nesrečnik je izvršil samomor radi osamljenosti na starost.

× Največja hiša na svetu. V New Yorku so načrti za zgradbo največjega poslopja na svetu že izgotovljeni. Hiša bo glede višine in velikosti brezdvomno največja zgradba na svetu. Njeni nebotalnik bo imel nič manj nego 35 nadstropij. Stroški za poslopje bodo znašali 18 do 20 milijonov dolarjev. Stavba je zamišljena kot trgovska in pisarniška hiša. Z zidanjem se prične v prihodnjih

Slajna zmaga v najtežavnejši dirki sveta

Targa Florio 1924

Zmagovalec V. Maggiore (Harley Davidson). Pobije lanski rekord za 1 uro 5 sek. II. De Simone (Harley Davidson). Najčista dirka sveta, vožena l. 1924 petič, ima 4 krat Harley-Davidsona kot zmagovalca in sicer v letih 1920, 1921, 1923, 1924.

Harley-Davidson Motor Co.

Glavno zastopstvo: **O. Žužek, Ljubljana**

Sodna ul. 11. Tel. int. 461

tednih. Američani upajo, da bo stavba še tekom tega leta dozidana.

× Abesinski princ na svetovnem potovanju. 16. aprila je odpotoval iz Adis Abebe v Abesiniji prestolonaslednik Ras Tafari, ki se je napravil na potova-

nje po svetu. Princ potuje z velikim spremstvom. Dozdaj je obiskal Jeruzalem, odkoder se poda najprej v Kairo in Pariz, Bruselj, London in Rim. Dostojanstvenik bo v vseh prestolnicah gost vlad dotičnih držav.

Po slovanskem svetu

Zborovanje ruskega dijaštva v Pragi

V Pragi je te dni končalo III. zborovanje zastopnikov ruskih emigrantskih visokošolcev. Kljub težkemu boju za obstanek številno dijakov stalno narašča. I. zborovanje je zedinilo leta 1922. samo nekaj čez 1000 dijakov, II. zborovanje leta 1923. je stelo že okoli 4500 dijakov. Na sedanjem III. zborovanju pa je bilo zastopanih po svojih pooblaščenih več nego 7000 visokošolcev; če pa pristojemo sem še one, ki jim razmere ne dovolijo nadaljevati visokošolskih študij, dobimo celo število 12.000.

Zborovanje je vodil posebni odbor, v katerem so bili izvoljeni zastopniki iz Češke, Poljske, Gdanske, Bolgarske in Carigrada. Ta odbor je sprejel kot nove člane Zveze društev emigrantskih visokošolcev sledeče dijaške skupine: Zvezo ruskih dijakov v Braziliji, Zvezo Kozač visokošolcev v Čehoslovaški, Zvezo ruskih dijakov v Lionu, Rusko narodno dijaško zvezo v Belgiji, Rusko demokratsko dijaško zvezo v Brnu in Društvo ruskih dijakov v Atenah.

Rusko dijaštvo vztraja v svojem nepriznavanju sovjetske vlade. Zato so mu države, ki se niso brigale prej za ruske dijače, zdaj naklonile podpore. To so storile n. pr. Bolgarska, Belgija in Francoska. Razmerje med narodno Rusijo in Poljsko je bilo tako, da se ni dalo govoriti o pomoči. Zdjaj pa hoče pomagati ruskim dijakom tudi poljska država. Največjo dejansko pomoč pa izkazuje do sedaj ruskomu dijaštvu Jugoslavija in Čehoslovaška.

Zborovalci so poslali pozdravne brzojavke predsedniku Masaryku in obojemu dekanu ruske pravniške fakultete v Pragi prof. Novgorodu. Zborovanje je prejelo številna pisma voščila od zastopnikov češke vlade, čeških visokih šol, ruskih emigrantskih združenj in predsednika Narodnega komiteja za pomoč ruskim učenjakom prof. Van-Vyka. Zborovanje so danje pozdravili zastopniki Osebnih Zvez Čehoslovaškega dijaškega Hajeckij, zastopnik bolgarskega društva «Bolgarski sedjanka» Topalski in jugosl. akad. društvo «Jugoslavija» v Pragi. Zadnji je izjavil, da bodo jugoslovanski visokošolci kakor tudi celokupni jugoslovanski narod do zadnjega diha zvesti prijatelji ruske mladine.

Iz carstva teme

«Ne potrebujemo pametnih podanikov, ampak pridnih» (namreč neumnih). Ta izrek cesarja Franca označuje prav dobro razmerje vsakega absolutizma do izobrazbe, vede in šole. Čim bolj izobraženi so državljani, tem manj so voljni priznavati nad seboj neko varuštvo, tem bolj hočejo sami odločevati o svoji usodi v državi, torej tem bolj vztrajajo na demokraciji in svobodi. Zato so se protidemokratske vlade vedno bale prave izobrazbe. Predvsem je zanimivo, da so se reakcionarne vlade vedno bale posebno splošne izobrazbe: če že morajo biti ljudje izobraženi, naj bodo to le strokovnjaki, ki znajo samo svojo stroko in se za splošna vprašanja sploh ne zanimajo. Zaradi tega se je n. pr. svoj čas v Avstriji predlagalo kot zdravilo proti «veležidniškemu duhu» bosanske inteligence, da naj se odpravijo splošno izobražujoče šole (gimnazije) ter se nadomestijo s strokovnimi srednjimi šolami.

Politično najbolj nazadnjaška dežela je sedaj v Evropi «Svaz soc. sovj. republik» boljševiška Rusija. Zato se tu bojuje najhujši boj proti resnični izobrazbi.

Sploščka so boljševiki oznanjali seveda nekaj drugega, baš uspehe na polju ljudske prosvete in visokega šolstva so kazali kot protitež njihovih neuspehov

v gospodarski, socialni in politični strukturi. Toda to je bila le kratka prevara; danes ne morejo niti sovjetski uradi tašiti, da se je stanje ljudskega, srednjega, visokošolskega šolstva bistveno poslabšalo v primeri s šolstvom pred revolucijo.

Oster boj je napovedala sovjetska vlada svobodnemu znanstvenemu raziskovanju — tudi v tem prevzema načela marksističnega absolutizma. Dostop na visoke šole je vedno bolj omejen. Število slušateljev pada: leta 1922. jih je bilo 45.000, leta 1923. 38.000, sedaj jih je le 13.600! To omejeno število mest na visokih šolah pa je predvsem določeno za absolvente «delavskih fakultet». Od mladine, ki se je pripravila na visoke šole v srednji šoli, ne v strankarskih, bo pripuščeno na visoko šolo le 560 slušateljev, dasi jih bo letos dovršilo srednja šola okoli 30.000. Njim vsem ostanejo vrata znanstvene izobrazbe zaprta, pa najstidij šetako ljubijo. Najbolji naslov za rusko komunistično despotijo je *carstvo teme*.

K temu še to! Socijalistični vestnik objavlja dne 17. aprila proglas Lenineve vdove Krupske, vrhovne cenzorice v Rusiji, katere knjige so nepristupne in škodljive. Na indeksu so: Turgenjeva «Očeti in sinovi» ter «Rudin», Dostojevskij «Besni» in «Idiot», Tolstega «Vstajenje» in «Ana Karenina», nekaj del Gončarova, Grigorovičeva, Andrejeva in vsa dela Čurčeva-Orenburgskega. V znanstveni in literaturi so vse knjige škodljive, ki nasprotujejo boljševiški materijalizmu, kakor tudi knjige, ki uporabljajo besede Bog, božji in podobno. Vse knjige, ki so na ta način na indeksu, se morajo odstraniti iz javnih in šolskih knjižnic. V ta namen se sestavi posebna komisija, ki bo pod nadzorstvom državne policije pregledovala in ukrepala glede knjižnic.

Tak je torej «kulturni raj» v boljševiški Rusiji. (Po čeških soc. listih.)

Novi grb Moskve. Predsedstvo moskovskega sovjeta je odobrilo predlog za novi moskovski grb. Grb predstavlja srp s kladivcem, ki sta ometana s svežnjem žita. Na robu se nahajata na gornji strani sovjetski obelisk z nadpisom R. S. F. S. R., a spodaj je napisano «Moskovski sovjat delavskih, kmetijskih in vojaških zastopnikov».

Male vesti iz Poljske. Pri sedanjem ozdravljenju poljskih financ igra veliko vlogo ustanovitev «Poljske banke» oziroma kupovanje njenih akcij. Poljski oficirji prireajo ob tej priliki hvalevredne moderne — dvojebo: poedini polki pozivajo namreč druge polke na tekme, v katerem polku se bo kupilo več akcij. — V smislu mirovne pogodbe v Rigi je bila sovjetska Rusija predvsem dolžna Poljski vrniti biblioteko, arhivo in umetnine, ki jih je svoj čas carska Rusija ugrabila Poljakom in odpeljala v Petrograd. Po težkih mukah se je poljski komisiji posrečilo, od sovjetrov res dobiti, kar mirovni dogovor zahteva. Tako se je vrnilo v Varšavo toliko tega kulturnega blaga, da je trajalo par mesecev, predno so ga vsaj malo uredili. Na univerzi v Varšavi so napravili izlobo enega dela vrmljenih umetnin; veliko pozornost je vzbudila zbirka prelopih bakrorezov in kopije loggij Rafaelelovih in pa načrti varšavskega kraljevega gradu, kakor jih je snoval zadnji poljski kralj Stanislaw Avgust. — Ameriški Poljski hočejo Wilsonu postaviti spomenik, zakaj potrebo samostalne Poljske je Wilson mnogo prej naglasil, nego je dal n. pr. avstrijskim Jugoslovanom pravo do samoodločbe. — Dne 21. marca je na pariški Sorbonni začel predavati o poljski literaturi profesor univerze v Poznanju Tadej Grabowski.

Fr. Z.

Mandat

Mislil sem in sem rekel, če bodo razpisane nove volitve, da se bom pogajal za službo narodnega poslanca. Potreben sem ne? — gospod župan mi je že objubil ubožno spravečalo, in sem tudi sposoben, kajti imam kose cepilne z odličnim uspehom.

Pepe, ta, ki sedi v uredništvu, je dejal, naj se nič ne bojim in da je že drugačne mulce priporočal volilcem, nego sem jaz. Za vsak primer pa, je dejal, naj se dam tudi v Male oglase, Mali oglasi učinkujejo neverjetno. Zadržijo da je nekdo enkrat samkrat oglašil, da prodaja srebrne kronice po zakonito dopustni veljavi: srebrno kronico za papirnati dinar! Pa je dobil v treh dneh 80.000 ponudb in sedaj na debelo izvaža znamke s teh dopisov v inozemstvo, za sam stari papir pa je izkupil 1600 kron. Tak uspeh da imajo Mali oglasi!

To mi je bilo všeč in tudi žena je rekla, da nima nič zoper to, če bom narodni poslanec. Gospod Bajželj da je narodni poslanec pa da je pripovedovala njerovala gospa, koliko ceneje je vse v Beogradu, riž in rozine in vse, kar pride preko Soluna — od Soluna sicer da ni pot v Beograd nič krajša kakor iz Reke, toda je pri So-

lunu morje toliko cenejše. In da je pravila gospa Bajželjeva, da ji je zadnjič prinesel mož iz Beograda 18 kil riža, finega, glaziranega, kar v gače si ga je dal nasuti, seveda so bile hlačnice spodaj zavezane in so bile gače sveže in oprane — kako si pa misli!

Jaz bi za fini, glazirani riž rajši s sabo jemal vrečice, vrečice ne stanejo dosti in bi se kmalu izplačale, posebnost bi nosil riž in rozine tudi še za zlahtu — vsak bo rajši manj plačal kakor več! Vrečice so bolj priročne kakor gače, toda nisem te svoje misli nikomur razodel — naj se vsak komandira po svoji pameti!

In tudi prijatelju Bajželj nisem ne besedice znil, ko me je prišel obiskat, ne zaradi vrečic, ne zaradi volitev.

Toda je o obojem sam govoril in sem bil jako presenečen in razočaran in vidim, da ne bo nič ne z narodnim poslanstvom ne z rižem in z rozinami.

Malo mi je hudo, toda ne kaže in ne kaže!

Razodel mi je, da ob novih volitvah ne bo več kandidiral in da mu poslanstvo že pri vratu venkaj maha, tako ga je sili!

To se mi je čudno zdelo. Pri Bajželjvih so poprej še slabše jedli kakor pri nas in niso manj potrebni in sem vprašal, kaj se je zgodilo tako stra-

nega. Delo narodnega poslanca da je polno časti in ponosa in jako za blagor očetnjave. «En teden si z vlado» sem dejal, «en teden si zoper njo, da ni stvar brez izpremembe, in vsak dan si slaven in te imajo v listih: če si kaj govoril, zato ker si govoril, če nisi, zato ker nisi!»

Nak, je mukotono delat Bajželj in turobno mu je drhtel jugoslovanski brk, delo v skupščini ni tisto, kar ga bga. Toda je delo v skupščini le postranska stvar. Poglavitno delo narodnega poslanca da je namreč to, da je agent. Grohot peklensk — agent! Vaak dan da dobiva trideset pisem iz svojega volilnega okraja in potem je agent svojih volilcev in mora opravljati njih pisme in so ti posli — tužna nam majka! — navadno umazani! Narodni poslanec? Hohoho! Agent! Agent za umazane posle, to je pravo ime!

Prijatelj Bajželj je bil jako razburjen, debela sraga se mu je zibala na koncu tužnega brka, in sem mu natočil požirek orehovca, za zdravilo ga imamo v hiši, ako je kdorkoli bolan kakorkoli.

Pa je dobro del tudi prijatelju Bajželj in si je obrisal tužni brk in je povedal: kjerkoli kakemu javnemu uslužbenku ni v redu blagajna in ima zato sitnosti, od vsakega dobi muno

pismo, kako zagrizen pristaš nasprotne stranke da je njegov predstojnik, in naj stori gospod narodni poslanec potrebne korake pri ministru, da se omenjeni predstojnik nemudoma odžaga in na njegovo mesto postavi podpisani, ki da je zanesljiv volilec in zaveden in navdušen pristaš stranke! O blagajni seveda ne stoji v pismu ne besedice.

On, Bajželj, da potem šteje za svojo dolžnost in stopi k ministru in mu vse razloži in zanesljivega volilca čim topleje priporoči in minister piše po akte. Akti pridejo, v teh aktih pa stoji, da se ni zgodilo prvič, da je čim topleje priporočeni gospod volilec segel v državno blagajno, v službi da je len, ima pa vrlo živahne stike s sovražnikom onkraj meje! Tako stoji v aktih in je vse podprto z dokazi in se potem gospod minister jako čudi.

Gospoda Bajželja pa je aram pred gospodom ministrom in se mu take in enake sramote ponavljajo vsak dan. — Drugi volilec bi rad prosto vožnjo po vseh železnicah zaradi trgovinskih stikov, tretji gostilniško koncesijo s pravico za slope igre, in četrtemu ni prav, kakor je sodnja razsodila njegovo pravdo s sosedom zaradi zmerjanja. In v vsakem pismu je pisano, da je živo prizadet javni blagor in naj narodni poslanec posreduje in naj ne

odneha, drugače bi bili volilec jako vznemirjeni in bi bile posledice nedogledne!

«Oh,» je vzdihnil gospod Bajželj, «strašno!»

In je povedal, kako mu od neprestanega posredovanja pri oblastvih že pejšajo duševna sile. Zadržijo da je hotel ženi iz Beograda prinesiti riža in je imel nalašč v ta namen s sabo dve vrečici. Pa ko je stopil v prodajalno in je segel v kovček, mu je namesto vrečice prišla v roke hlačnica od gač, takšne ima trake kakor vrečice, in jo je nastavil in mu je kalfa v hlačnico vsipal riž in ga ni bilo nikoli dosti, ker je na drugi strani zopet venkaj letel. Potem da je zapazil zmoto in dal kalfi iz kovčega pravo vrečo in ga je bil jako sram in je gače kar stlačil v žep in bežal na vlak. In ga je bilo sram še v vlaku in kadar ga je sram, mu rada kri teče iz nosa, pa mu je pričela tudi v vlaku in je hitro segel v žep, da si jo prestrže z robcem. V kupeju pa je bila jako fina gosposka in se jim je bil predstavil, da je narodni poslanec, in so vsi majali glavo, da si narodni poslanec nos bršče v umazane gače. Kajti so bile umazane in jih je peljal domov v perilo — kako si pa misli!

«Oh,» je dejal in je naslonil glavo v roko, «resnično sem bolan!» in ni

Gospodarstvo

Valovanje francoskega franka

Francoski frank, ki je na zunanjih tržiščih skokoma naraščal nekako izza druge polovice marca t. l., je v četrtek ponovno močno oslabil ter naslednje dni nadalje precej omahoval. Očitno je vzrok oslabilju prepadni skok franka, radi česar je Banque de France poskusila preprečiti prehitro skakanje valute, ki je francoskemu gospodarstvu, zlasti izvozi industriji, povzročala hude preglavice. Vendar se zdi ta prehitri ponovni padec nekoliko nenaraven in je verjetno, da ob enem skušajo spekulanti katerim je rapidno naraščanje prekrizalo račune, z danimi sredstvi še pospeševati to slabljenje.

Iz nastopnih podatkov je razvidno, v kako kratkem času se je francoski frank popravil: Na newyorški borzi je notrila deviza na Pariz 10. marca t. l. 3.25 ter prekoračila do 22. t. m. tečaj 6.50; to pomeni porast za preko 100 odst. tekem enega meseca. Na pariški borzi skok ni bil tako znan, ker je švicarski frank v istem času tudi nekoliko napredoval. Ob enem s francoskim frankom je rastel tudi belgijski frank, ki se vobče ravna vedno po usodi francoskega franka.

Zadnje rapidno naraščanje francoskega franka so gotovo povzročili najvažnejši Morganove posojila kakor tudi izboljšani izgledi na sporazum med Francijo in zapadnimi državami ter tako bližajoča se možnost ponovnih reparacijskih plačevanj. Pri ocenjevanju francoske in belgijske valute se je bilo v početku t. l. že malo računalo z reparacijskimi plačili, posebno odkar Francija sama ni reparacijskih plačevanj več vzela v redni proračun. Zato so tembolj učinkoviti izgledi na nepričakovana plačila, ki pomenijo za Francijo krepko razbremenitev.

Nenadno silno zboljšanje francoskega franka pa je imelo vendarle slabe posledice za francoski eksport, ki je znatno zastal, na drugi strani pa je z zboljšanjem franka močno oživel uvoz. Francoska in belgijska industrija sta postali na zun. tržiščih konkurenčno nezmožni. To obični predvsem železna industrija. Posebno belgijske železarne tožijo. Ugod na kupčija, ki je trajala posebno v januarju in februarju, je na mah prenehala. Vrh tega je prenehal tujski dotok in se inozemci sedaj izogibljajo Francije.

Iz tega bi bilo sklepiti, da je oslabiljenje franka namenoma povzročeno, da bi mogla francoska industrija zopet krepkejši zadidati. Drugih vidnejših povodov za ponovni padec franka ni. Verjetno pa je tudi, da se na skušal frank na primeri višini stabilizirati, kar posebno žele francoski industrijski in trgovski krogi.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (29. t. m.) Pšenica: baška 325 do 329. Turščica: baška, promptna dobava 230 do 232.5; dobava za maj 237.5; za maj-junij 245. Moka: »5» 330. Tendence nespremenljive, no mlačna. Promet minimalen.

Zagrebski trg s kožami in usnjem (29. t. m.) Cene sirovih kož: lahke 18.5, srednje 18, težke od 30 kg in preko 19.5, teletje 36 Din za kg. Kožni izdelki ne tirajo: težki jermenski krupini 110 do 115, kravji krupini težki 95 do 96, srednji 92 do 93, lahki 88 do 90, kravje polovice težke 72 do 74, srednje 68 do 70, lahke 65 do 66, vratovi 45 do 48, averni 35 do 36, notranji 66 do 68, kravje usnje rjavo 105 do 110, črno 102 do 105, pitlingi 112 do 115 Din za kg, boxcalf 26 do 32, barvasti 35 do 40 Din za kvadratni meter.

Dunajski žvišinski sej (28. t. m.) — Dogon 2504 glave; od tega 298 domačih, 1177 iz Madžarske, 403 iz Jugoslavije in 40 iz Češkoslovske ter 586 iz Rumunije. Cene za kg žive teže v tisočih aK: voli 12 do 17.5, krave 11.5 do 15, bikli 12 do 15.5, slaba živina 8.5 do 11.5. Cene so poskočile za 500 do 1000 aK pri kg.

mo pri nas nikdar brez orehovca za primer, da je kdorkoli bolan kakorkoli.

Pa mi je zampel še to. Danes da je dobil pismo od Božidarja Zverine, od tistega, ki je zaklal lastno mater in jo obesil v dimnik. Na zadnjem porotnem zasledanju da je bil obsojen na večala. »In zdaj,« je dejal, »mi piše iz zaporov — tukaj-le je pismo — da je moj somišljenik in najzanešljivejši prišast. In naj mu s svojim močnim vplivom izposlujem, da se mu večala izpremeni v miljo denarno kazen! In če bi rad, če bi bilo mogoče, da dobi službo sekvestra, kadar bi se kod katera boljše izpraznila. Ves okraj da je z njim, vsi da so enih misli: ako bodo zopet volitve, vsi bodo kakor en mož volili mene!«

Plašno me je pogledal moj ljubi Bajželj in tiho izjavil, da ga je strašil. Strah ga je volilcev in poslanstva! In bo poslanstvo še danes odložil — in če hočem, da je poslanstvo meni na razpolago!

Stvar me je pretresla. In potem sva se posvetovala z ženo in sva oba rekla, da ne in da bomo rajši še naprej jedli krompir in obilice in ga bomo jedli z obilicami vred.

— **Jadranska železnica in angleški kapital.** Iz Beograda poročajo, da je angleška firma Armstrong - Whitworth pripravljena dati večje posojilo, s katerim bi se zgradila jadranska železnica. Za to posojilo bi se deloma (za 3 milijone funtov sterlingov) nabavil potreben material v Angliji, a ostanek posojila (okrog 3 — 6 milijonov funtov sterlingov) bi se nam izplačal v denarju. Pogoj je za to posojilo so baje ugodnejši, nego so bili za Bleerovo posojilo.

— **Obtok bankovcev Narodne banke SHS** je v tednu od 15. do 22. aprila padel za 42,921.780 na 5,549,698.000 Din. Istočasno je oslabil kovinska podloga za 2,839.138.19 na 437,900.879.06 Din. Posojila znašajo 1,407,343.886.21 Din.

— **Kongres trgovskih in obrtniških zbornic** v Skopju. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani prosi interese in zastopnike trgovskih, industrijskih in obrtniških organizacij, ki se nameravajo udeležiti kongresa trgovskih zbornic, ki se vrši v soboto dne 10. in v nedeljo dne 11. maja t. l. v Skopju, da prijavijo zbornici najpozneje do dne 3. maja svoj točen naslov kakor tudi organizacijo, katero nameravajo na kongresu zastopati, da bi mogla zbornica pravčasno prijaviti vse udeležnike Trgovsko - industrijski zbornici v Skopju zaradi preskrbe prenočišč in tudi glede prireditve skupnega izleta v Solun.

— **Bilanca Državne hipotekarne banke** za l. 1923. izkazuje, da je banka razpolagala s 86,564.398.76 Din samostojnih fondov, dočim so razni fond javnih ustanov znašali 137,065.274.22 Din. Privatni kapitali, zaupani banki, so znašali znesek 103,594.734.23 Din, a kapitali javnih ustanov 60,787.145.01 Din. Posojila v Švici (Bankverein) v znesku 5 milijonov švicarskih frankov se stavlja v bilanco s vsoto 89,338.833.85 Din. Od čistega dobička v znesku 13,809.290.85 Din gre v glavno državno blagajno 10,096.843.74 Din, v rezervni fond banke 2,524.210.93 Din (31. decembra 1923. je znašal vsoto 6,751.905.36 Din) in za taničimo vsoto 1,248.236.18 Din.

— **Cene v veletrgovini.** »Privredni Pregled« prinaša zanimiv pregled o gibanju cen v veletrgovini. Ako se vzame številka 100 kot temelj za cene l. 1913., dobimo za različne skupine blaga nastopne indekse številke (prva številka za januar 1923., druga za marec 1924.): poljski produkti 2740, 2438; živina in mesni produkti 1901, 2479; sadje 912, 1005; stavbni material 2240, 2092; kolonijalno blago 1964, 1709; industrijski predmeti 2890, 2528. Totalni indeks 2098, 2040. Totalni indeks izkazuje le neznatno oslabiljenje, čeprav se je vrednost dinarja popravila prilično za 20 odst. Poljski produkti izkazujejo padec cen, živina pa celo znaten porast. Zboljšanje dinarja je največ vplivalo na cene stavbnega materiala, kolonijalnega blaga in industrijskih predmetov.

— **Obrtni red.** Po prevratu so se opetovano pojavljale vesti o izenačenju obrtnega reda v vsej naši državi. Kmalu pa se je izkazalo, da bi z ozirom na različnost dosedanjega zakonodavstva in vsled tega nastalih razmer bilo treba postopati zelo previdno, da se v predhodni dobi ne pride v težave. V ministru za trgovino in obrt se je izdalo že nekaj načrtov za skupni zakon, ki se vsi v znatni meri naslanjajo na zakon o radnjama. Minister Krizman je odločil, da naj se najnovejši načrt, ko bo izdelan, predloži vsem krogom interesov na novo v pregled, češ da je bolje še malo počakati kakor se prenačati.

— **Kritično stanje naše industrije vžigalce.** Zaradi visokih monopolističnih taks na vžigalce, zaradi s tem vedno močnejšega tihotapljenja tujega blaga in zaradi širjenja vžigalnikov je prišla naša industrija vžigalce v težaven položaj. Razen treh tvornic, ki so močno omejile obrate, so vse druge tvornice vžigalce ustavile delo. Vodstva tvornice za vžigalce so poslala vladi spomenice, v kateri prosijo za znižanje monopolističnih taks.

— **Nova ekonomska železnica v Vojvodini.** V Senti se je osnovala delniška družba, ki bo zgradila ozkotirno, 60 km dolgo ekonomsko železniško progo med Sento in baškim selom Tornjosem. Gradnja se prične še to leto.

— **Tvornica aeroplanov v Beogradu.** Beograjski aero - klub je sklenil, da v bližini Beograda še tekom letošnjega leta ustanovi tovarno aeroplanov. Tovarna bo delniško podjetje. Polovico delnice si pridrži klub, drugo polovico pa jih dobe zasebniki, njegovi člani. Troški za izgradnjo in opremo tovarne so proračunjeni na 20,000.000 Din. Na leto se bo lahko izdelalo 100 do 150 aeroplanov.

— **V trgovinski register** so se v Sloveniji vpisale nastopne firme: L. Matjan, valjni mlin na Fužinah; Anton Stekar, carinsko posredništvo na Jesenicah; Jos. Erzin, trgovska agencija in komisijska trgovina v Ljubljani; I. F. Gaberšček, trgovina s tehničnimi in elektrotehničnimi predmeti v Ljubljani; Andrija V. Jovanović, carinski posrednik v Mariboru; Janko Cizman, trgovina z lesom v Mednem; Ljudomil Nabergoj, carinsko posredovanje v Meži pri Dravogradu; Ivan Znidaršič, trgovina z lesom v Topolu. — Izbrisale so se firme: Emilija Trelec, trgovina z mešanim blagom v Dol. Logatcu; J. Kajž, trgovina z mešanim blagom v Kočevju; Ivan Krošelj, trgovina z mešanim blagom v Mostah pri Ljubljani.

— **V zadržni register** so se v Sloveniji vpisale Hranilnica in posojilnica v Kresnicah, r. z. z. n. z.

— **Oddaja.** Pri inženjerskem oddelku Savske divizijske oblasti v Zagrebu se bo vršila dne 12. maja ofertalna licitacija glede oddaje gradbenih del pri urejenju magacina za oves v Zagrebu. Natančnejše v Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

— **Dobave.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje ofertalno licitacijo na 7. maja za dobavo 16.100 kg raznih lakov in barv, na 10. maja za dobavo 20.000 komadov hrastovih pragov 2.4 m dolgih in 15/25, na 6. maja za dobavo 5000 kg tigel - jekla (Tiegelstahl) in 1940 kg jekla za orodje, znamke »Böhler EZH«, na 9. maja za dobavo 2000 komadov mazalnih blazinic (ponudbe je predložiti do 9. maja), na 3. maja za dobavo 60.000 kg sušilne jute (jutenih nit), na 5. maja za dobavo 5000 kg A-kompozicije (A-Legierung) in 4000 kg banka - elna; pogoji se nahajajo na vpogled pri ekonomskem oddelku Direkcije drž. žel. v Ljubljani, Gosposvet-ska cesta. — Direkcija državnih rudarskih preduzev v Sarajevu sprejema do 5. maja t. l. ponudbe glede dobave raznega železa, jekla, pločevine, vijakov, podložnih plošč itd. za državni rudnik Velenje; natančnejše v Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

— **Veliki sejem v Baslu (Švica)** se bo vršil od 17. do 27. maja. Ta sejem je znan širom sveta in so ga lani posetili tujezi iz 21 raznih držav. Razstavljeni so na tem sejm prvotni švicarski proizvodi. Interesenti dobe legitimacije za brezplačni vstop v prostore Baselskega sejma pri švicarskem konzulatu v Zagrebu in te legitimacije služijo istočasno kot izkaz za znižano vožnjo na švicarskih železnicah. Poskrbljeno je tudi za dobra in cenena stanovanja za posetnike. Vse natančnejše informacije daje brezplačno švicarski konzulat v Zagrebu, ki v ostalem prireja v mesecu maju tudi skupni izlet v Švico, pri kateri priliki bodo izletniki posetili tudi Baselski velesejem.

— **Poljska novčanična banka** je bila predvčerajšnjim otvorjena. Varšavska borza notira efekte že v zlatih goldinarjih. Novčanična banka je prevzela od Poljske posojilno blagajno 20 milijonov dolarjev.

— **Obtok bankovcev v Madžarski** se je po izkazu 28. aprila pomnožil za 49.76 milijarde na 1821.10 milijarde mK.

— **Priprave za razdravljenje železnic v Poljski.** Iz Varšave se poroča, da se pričnejo v kratkem posvetovanja glede spremembe poljskih državnih železnic v avtonomne trgovinske podjetja.

— **Svetovna produkcija sladkorja v l. 1923.—24.** je znašala 19,885.000 ton na pram 18,742.000 tonam v l. 1922.—23.

Sokol

Sokolsko društvo v Ljubljani (Narodni dom) priredi svoj prvi letošnji pešizlet (v civilu) v nedeljo dne 18. maja na Smarno goro. Zbirališče pred Narodnim domom točno ob 13. uri. — Dne 10. in 11. maja vrši se izlet moške dece v Polhov gradec, povratek čez Grmado, Katarino, Toško čelo in Podutik. Odhod iz Ljubljane v soboto ob 14. izpred Narodnega doma; v Polhovem gradu večerja in prenočišče; v nedeljo zjutraj odhod na Grmado, povratek v Ljubljano med 19. in 20. uro. Prehrano za nedeljo je vzeti s seboj. — P. t. roditelji se vabijo, da se udeležijo vsaj delnega izleta in prihitijo v nedeljo 11. maja svoji deci nasproti na Grmado, Sv. Katarino ali na Toško čelo. — Bratje in sestre udeležite se izletov v prosto naravo v kar največjem številu! Zdravo! Odbor.

Sokolska društva Krško-Rajhenburg prirede v nedeljo, 4. maja, pešizlet v okolico. Odhod ob pol 3. z Vidma (zbiirališče zri Colnarju), preko Sremiča k Sv. Mohorju in v Rajhenburg. Udeležba za člane obvezna, prijatelji dobrodošli. Zdravo!

Bratje jezdnega odseka v Ljubljani se pozivljajo, da se zanesljivo udeležijo sestanka dne 2. maja t. l. ob 8. zvečer v kavarni Prešernov. Dnevni red: Določitev rednih vežb.

Sokol Viš. V soboto 3. maja t. l. predava br. prof. Jeras v Sokolskem domu ob pol 8. zvečer o »Umiku skozi Albanijo«. Vabimo cenjeno občinstvo, da se v mnogobrojnem številu udeležijo tega zanimivega predavanja. Zdravo!

Sokol Štepanja vas priredi v nedeljo 4. maja za vse članstvo in naraščaj pešizlet čez Golovec na Orle — Podmolni — Sostro — Bizovik — Štepanja vas. Članstvo v kroju. Zbirališče pred društveno sobo. Odhod točno ob 13. uri. Povratek do 20. ure. Sokolstvu naklonjeno občinstvo se vabi k udeležbi. — Zdravo! Odbor.

Zbirajte in darujte, da zgradimo Sokolski dom na Taboru!

Sport

Nadaljne nedeljske tekme

Beograd: Dunajska »Ostmark« je v soboto in nedeljo igrala proti beograjski »Jugoslaviji« ter obakrat zmagala. Prvi dan je porazila Jugoslavijo, ki je igrala s tremi rezervami (Petković in Jovanović sta igrala v Zagrebu v olimpijskem moštvi) s 5 : 2, v nedeljo pa s 3 : 2 (0 : 1). Jugoslavija je v nedeljo nastopila kompletno.

Ptuj: (Prvenstvena) S. K. Rapid : S. K. Ptuj 4 : 0 (2 : 0).

Maribor: S. K. Svoboda ni v določeni prvenstveni tekmi nastopila proti I. S. K. Maribor ter izgubi tekmo s 3 : 0.

Reka: Hašk rez. : komb. Gloria-Fiume 7 : 0. S. K. Gloria : Hašk rez. 2 : 1.

Berlin: Budimpešta : Berlin 4 : 1 (2 : 0).

Brno: Zidenice : Viktorija Žizkov 2 : 1. WAP. : Moravska Slavija 0 : 0.

Dunaj: Nadaljne pokalne tekme: Hertha : Vorwärts 06 3 : 2. Slovan : Admirals 3 : 2. Za prihodnje kolo za dunajski pokal se kvalificirajo po zadnjih tekmah Amateure, Sportklub, Wacker, Hertha, Slovan in WAC.

Praga: Sparta : Hamburger Sportverein 1 : 0. Sparta v zelo slabi formi.

Vratislava: Makabi (Brno) : reprezentanca Vratislave 3 : 1.

Hamburg: Slavija (Praga) : Viktorija (Hamburg) 2 : 2.

Dunajski S. K. Slovan, eno čelnih nogometnih moštvev I. razreda na Dunaju, nastopi v soboto in nedeljo, 3. in 4. maja s kompletnim I. moštvom v Ljubljani. Za protivnika mu bo brzkone obadni S. K. Ilirija. Slovan je prvi reprezentant češkega sporta na Dunaju. V prvenstvenem tekmovalju zavzema odlično pozicijo, daljši čas se je vzdržal celo na prvem mestu tabele pred Rapidom, Amateuri, Vienno in Sportklubom. V njegovem moštvi je več igralcev najboljšega slovesa, tako avstrijski internacionalce centerforward Hanel, desna zveza Buila, ki je pristopil v Slovan pred par tedni iz praške Slavije, najboljši desno krilo Dunaja Ekl, znani centerhalf Baar, vratar Hloušek itd. Slovan je brez dvoma naj-

boljše moštvo, ki je posetilo zadnja leta Ljubljano, in njegovo gostovanje znaša višek letošnje nogometne sezone. S. K. Ilirija zasluži za svojo iniciativnost in podjetnost, ki jo razvija pri organiziranju mednarodne nogometne sezone, vsa priznanja ter največjo podporo sportne javnosti.

Prvenstvena nogom. tekma Ilirija i Jadran se vrši v četrtek 1. t. m. na igrišču S. K. Primorja. I. moštvi nastopita ob 17.30, rezervni ob 16. uri. S. K. Jadran, ki je pokazal zadnje čase lep napredek, razpolaga trenutno s solidnim moštvom, ki je sposobno prožiti Iliriji najhitrši odpor ter doseči dober rezultat. Dosedanje stanje prvenstva I. razreda v Ljubljani se glasi: Ilirija 6 točk (razmerje golov 17 : 0), Hermes 2 točki, Jadran je ostal doslej brez točk.

LNP. — Redna seja posl. odbora dne 30. t. m. ob 18. uri v Sportni zvezi — Predsednik.

Tenis-sekcija S. K. Ilirije, Ljubljana, pozivlja vse prijavljene člane in članice na sestanek, ki se vrši dne 1. maja ob 18. na tenis-prostorih. Smoter sestanka je objavljen urnik in razdelitev partij, vreden pa je posebno za one igralce, ki še niso grupirani, da se jih po njihovi želji dodeli v partije. Ob enem se pozivljajo vsi člani, da dvignejo teniške legitimacije pri g. Pelanu, menjalnica Ljubljanske kreditne banke, ali pa na zgoraj označenem sestanku.

Targa in Coppa-Florio. Ob krasnem vremenu in v pričo velike množice gledalcev se je v nedeljo vršila na Scl. lili klasična avtomobilska tekma za Targa- in za Coppa-Florio. Pri tekmah za Targa Florio (štri runde 432 km) je zmagal Kristijan Werner na vozu »Mercedes« v 6:32:37 (novi rekord). V skupni klasifikaciji za Targa- in Coppa-Florio (pet rund 540 km) je zmagal tudi Werner na istem vozu v 8:17:3. Drugi je bil Masetti (Alfa Romeo) 6:41:04, oziroma 8:26:03. Najhujši rival Wernerju je bil Ascarl na vozu Alfa Romeo, ki pa je moral vsled motornega defekta tik pred koncem odstopiti. Za obe tekmali je startalo 31 dirkačev, samo za Targa Florio pa šest.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutro«. Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Tisk Delniško tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Viktor Gostinec

Franica Mencinger

poročena

Jesenice Ljubljana

27. aprila 1924.

1101/a

Izšla je knjiga

Državne trašarine

Za priročno uporabo priredil M. Kostanjevec. Cena 10 Din s poštnino 11 Din. Knjiga se naroča pri Tiskovni zadrugi Ljubljana, Prešernova ul. 54.

Inserirajte v »JUTRO«

Pozor!

Goveje meso se prodaja na prvi skrom mostu po 18 Din 50 par ali 74 kron.

MINKA KARO

2032/a DAMSKI SALON

LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA 58

Priporočam se cenjeim damam za obilen obisk. V mestu in na deželi! Postrežba točna, cene solidne. — V delavnici sem vedno od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer.

Inštalacije:

Telefonske centrale, hišni telefoni, zvonci in električna razsvetljava

Telefon št. 3.

IV. BOGATAJ, Ljubljana

2039/a Kongresni trg št. 19

Trgovina in zaloga:

Instalacijski material, motorji, telefonski aparati, moderni testeni in svetiljke

... Zahtevajte cenik! ...

ŽIČNIKE

kolarnike, brezglavnice, žičnike za strešno lepenko in krovnike, krepin-stife, ščitarje in tapetnike, štukaturne kaveljčke, povzornike s polokroglimi glavami, sponke za brozjavno flo, kotnike z zarezom, žbice za čevlje z vrto glavo, londonske žbice s polokroglo glavo, cvikorce za pete znamke »P«, in raznovrstno

vlečeno in žgano žico

izdelujem in raspoliljam na veliko in malo še od 100 kg dalje po najnižjih cenah 1863a

SIMON PIRC, KROPA (Slovenija)

... Zahtevajte cenik! ...

ZAHVALA.

Vsem, ki so nam o priliki izgube našega nadvesa skrbnega in iskreno ljubljena soproga, očeta, brata, svaka, tasta, strica in deda, gospoda

JOSIPA KLADNIKA

hišnega posestnika in tržana, obd. svotovalca itd.

izkazali svoje tolažilno sočutje in ga spomnili na zadnji poti, si usojamo tem pōtem izreči svojo najiskrenejšo zahvalo.

Posebno pa se zahvaljujemo čd. duhovščini, zlasti župniku g. J. Dobriku za poslovljai nagrobni govor, vsem za številne, polokrojene vence, prostovoljnemu gasilnemu društvu v Sevnici in pevcem iz Zidanega mosta za prekrasne žalostinke pri hiši žalosti in ob odprtem grobu, kakor vsem, ki so težko prisadeti rodbini stali v vseh ozirih na razpolago.

V Sevnici, dne 27. aprila 1924.

2019/a

Žalujejo ostali.

«Nič!» pravi, «meni se ni nič zgodilo.» Potem pride iz voza brigadir, ki je tudi imel le nekaj lahkih kontuzij in prask; malo ga je bolelo, hudega pa mu ni bilo. Godrnjal je. Pač pa je sofer obležal na pločniku negiben s krvavo glavo. Prenesli so ga v bližnjo lekarno, kjer je izdihnil že v naslednjih desetih minutah.

Mazeroux je sledil transportu v lekarno in je tam privezal svojo dušo s krepkim požirkom, potem se je vrnil na mesto nesreče, kjer se je zbrala gruča ljudi. Bila sta tu dva policista, ki napravita zapisnik. Gospodarja pa ni bilo nikjer več. Perenna je namreč skočil v fiakerski avto in je odbrzel na svoj dom zopet z največjo naglico. Doma plane naravnost v paviljon Florence, skoči po stopnicah, odpre vrata brez trkanja in ko mu ona stopi nasproti, jo prime za roko, povede dva tri korake v notranjost sobe in je pripravi:

«Evo, storjeno je! In vendar ni mogel tega atentata pripraviti domač uslužbenec, ker so vsi novi in ker ni nikdo vedel, da nameravam popoldne oditi z avtomobilom. Zgoditi se je moralo torej popoldne, med šesto in deveto, torej celo proti večeru, da je kdorkoli imel pristopa v remizo in je pokvaril

volan, in sicer ga opili, da ni funkcioniral!»

«Ne razumem! Ne razumem!» pravi ona vs. prestrašena.

«Vi prav dobro razumete, da sokrivec nikakor ne more biti kdorkoli novih mojih nastavljenec in da je bil atentat dobro pripravljen ter je tudi imel poln uspeh. Samo da ni zadel pravega. Nekdo drugi je postal žrtev namesto mene, kateremu je bil zločin namenjen.»

«Pa govorite že enkrat! Kakšen atentat? Kaj se je pripetilo?»

«Avtomobil se je prevrnil in sofer je mrtev!»

«Joj, kako strašno!» krikuje ona. «In vi mislite, da sem jaz tega sposobna, jaz? Oj, kako grozno, ta smrt... Ubogi revež!»

Njen glas je pojeval. Stala je nasproti Perenni, blede, slabotna in naenkrat se je zamajala, kakor da pada v nezavest. Perenna jo prestreže in objame. Ona se tega objema brani, toda nima moči, zato mora trpeti, da jo on položi na naslanjač kakor dete. Pri tem pa ne prestopa ponavljaja:

«Ti ubogi človek ti!»

Perenna namoči robec, jej obriše obilni znoj s čela in lica, ki je namočeno s solzami. Florence je najbrž nezavestna, ker trpi njegovo nežnost, ne da bi se mu najmanj upirala. On pa pozorno ogleduje njena usta, ki so pol odprta in izza katerih se blešče biserni zobje. Potem vtakne prst med njene ustnice in jih nalahno razkrene. Ti zobje so menda za spoznanje manjši kakor zobje gospe Fauvilleove, morda je njihov polkrog nekoliko manj strog, toda kdo naj to na prvi pogled ugotovi z vso točnostjo? In kdo naj dokaže, da njihov ugriz ni povsem enak onemu, znanemu...?

Da, vse okolnosti obtožujejo sedaj to deklico, obtožujejo

jo na način, ki je upravi strašen, obtožujejo jo najstrašnejših, najbolj neizprosnihi činov...

Gospodična jame dihati redno, enakomerno, in nalahne vzdihne. Perenna se zravna, potem odide.

VII.

«PRISTAVA OBESENECEV.»

Občinstvo ni izvedelo vseh teh dogodkov. Zaznalo je samo, da se je Ana Marija Fauville poskusila obesiti, da je bil Gaston Sauverand ujet in da je ušel, dalje da je policijski nadkomisar Ancenis padel in končno, da se je našlo neko pismo Hipolita Fauvillea.

Vse to pa je vseeno zadostovalo, da se je neizmerno povečala radovednost občinstva, ki se je že itak zelo zanimalo za afero Morningtonove dediščine. Posebno pa je še ljudi zanimalo, kaj počneja Don Luis Perenna, katerega so nekateri še vedno trdovratno smatrali za Arsena Lupina. Seveda so tudi le njemu pripisovali zaslugo, da je bil ujet misteriozni mož z ebenovino palico, in izvedelo se je tudi, da je on rešil življenje policijskemu prefektu, in končno, da je baš on na najbolj razumljiv način prejel v noči, ko se je zopet nabaja v palači na Boulevardu Suchet, ono pismo inženjerja Fauvillea pismo, čigar izvor je ostal vsem zagoneten. Vse to je publiko izredno razburjalo ali vsaj zanimalo.

Brez dvoma pa so problemi, katere je imel rešiti Perenna sam, bil mnogo bolj zapleteni. Brez ozira na oni neprijetni članek in na sledeči dvoboj je v teku osemindesetih ur imel don Luis Perenna štiri neprijetnosti: železni zastor ga je zaprl, vodo so mu otrovali, na Boulevardu Suchet so streljali nanj in končno so mu pokvarili avto in ubili soferja.

Originalna Jazz-Band

Plesi 712/a

Razne atrakcije

Odhodni postaji:
RIJEKA: "Hotel Europe" (avtomobilna postaja)
OPATIJA: Pred kavarno "Principe Umberto".
Pri odhodu ob 11:30 uri dopoldne

Cercle des Etrangers - Zamet - Slavenski Monte - Carlo

Prehodišče z Rijeke in Opatije na Jugoslovansko področje s posebnim avtomobilskim prometom vsake pol ure; vožnja traja 15 minut

Dozore se odvijajo vsak dan ob 11. uri dopoldne

Pri odhodu ob 11:30 uri dopoldne

Cene vožnje tja in nazaj Lh. 6—

Amerikanski bar

Prvorazredna restavracija

Praktične patentne fotelje (sklopne postelje)

mudi najceneje, kakor tapetniške izdelke
R. SEVER, 380/a
specijalna zaloga tapetniških izdelkov, Ljubljana, Gosposvetska cesta 6.
Prodaja filce in morske trave na veliko in drobno.
Konkurenčne cene!

Pepe!

Ali že veš?
Pri Sinkovec so že spet znižane cene, kmalu boja blago zastoj dalj!
Zato le hitro tja, dokler je še kaj blaga. III
Modna trgovina
R. Sinkovec nasl.
K. Sosa, Ljubljana, Mestni trg 19.

L. MIKUŠ
LJUBLJANA, Mestni trg 15
izdelovatelj dežnikov.
Na drobno! Na debelo!
Zaloga sprehajalnih palic.
Stari dežniki se nanovo preobčejejo

Edini neslišni pisalni stroj
L. C. Smith & Bros, Mod 8.
L. BARAGA, LJUBLJANA,
Selenburgova ul. 6/1.

DR. JANKO OLIP
odvetnik v Beogradu
preselil
je svojo pisarno
v Kolarčevo ulico št. 7

Naznanilo.
Zaradi opustitve najemnine Celjske opekarne prodajam po zelo nizki ceni prvovrstni žlebnjak (Falzziegel) lastnega izdelka.
Zaloga samo na Ljubljanski cesti (zaloga lesa Paymann). Pisarna na Krekovem trgu št. 8, nasproti kolodvora.

Rudolf Schmidt
stavbenik
Celje, Krekov trg 8

Obleke
in moderni površniki
po zelo nizkih cenah
v oblačilni industriji
A. KUNC
Ljubljana, Gosposka ul. 7

Pozor!
Nikjer ne dobite boljšega vina in olja kakor na Glincah „Pri Dalmatinu“!
Čast nam je naznaniti občinstvu, da začneva tobiti s 1. majem v gostilni „Pri Stefanu“ na Miklošičevi cesti 4. Za obilen obisk se priporočata Bujas i drug 2102a

POTNIKE
le prvovrstne moči, dobro vpeljane v živilski stroki (za Jugoslavijo, razdeljeno v tri rajone) išče za takoj tovarna živil. Ponudbe pod „Živila“ na upravo „Jutra“, Maribor.

Ažurira
Toni Jager - Černe
Dvorni trg 1.

DAMA 567/
se najhitreje moderno in okusno počne z uporabo

lasnega obročka

Vedno velika izbira vpletk (kit). Priporočam se za vsa lasna dela kakor tudi za barvanje sivih las z „L'Oreal Hene“, tudi v modnih barvah.
M. Pedkrajšek
frizer za dame in gospode, Sr. Petra cesta 32.

Da'matinski prvovrstni Portland cement
svetovna znamka
SALONA' (Tour)
nudi po najnižji dnevni ceni promptno tvornica „SPLIT“, del. dr. za Portland cement iz skladišča v Ljubljani Aleksandrova c. 12.

Zahtevajte
v kavarnah, javnih lokalih, gostilnah in brivnicah
„JUTRO“

AKTIENGESELLSCHAFT VORM SEIDEL & NAUMANN DRESDEN
Katalogi brezplačno! 2000/a

POZIV
delničarjem Delniške družbe združenih pivovaren Žalec in Laško.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo v Ljubljani vabi posetnike delnice Delniške družbe združenih pivovaren Žalec in Laško, da predložijo svoje delnice v zamenjavo proti delnicam Delniške družbe pivovarne „Union“ VII. emisije, sklenjene na obnem zboru dne 14. aprila 1924.

Za vsaki dve delnici Delniške družbe združenih pivovaren Žalec in Laško s kuponom pro 1923/1924 ter z nadaljnjimi kuponi in s talonom izroči in enovani zavod eno delnico Delniške družbe pivovarne „Union“ VII. emisije s kuponom pro 1923/1924.

Zamenjava se vrši od 28. aprila do vstetega 15. maja 1924 pri likvidaturi Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani, Prešernova ulica št. 50. Na prijave, ki dosežejo po poteku 15. maja t. l. se ne bo več oziralo.

Za izročene delnice Delniške družbe združenih pivovaren Žalec in Laško bo izstavil Kreditni zavod za trgovino in industrijo začasno potrdilo, proti kateremu se bo svojočasno — kakor hitro bodo dotiskane nove delnice Delniške družbe pivovarne „Union“ — izročilo delnice v efektivnih komadnih.

V Ljubljani, dne 22. aprila 1924.

1967 a

Kreditni zavod za trgovino in industrijo.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

DUNAJSKA CESTA št. 4 (v lastni stavbi)

KAPITAL in REZERVE Din 18,300.000

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavlj: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravograd